

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

**Практикум
з редагування перекладу**

Київ – 2023

УДК 81'25=133.1=161.2(072)
Ч49

Рецензенти:

канд. філол. наук, доц. О. О. Ткаченко
(КНУ імені Тараса Шевченка),
канд. пед. наук, доц. Л. В. Ананьєва
(Київський університет імені Бориса Грінченка)

Затверджено вченою радою Інституту філології
(протокол № 8 від 25 лютого 2020 року)

*Ухвалено науково-методичною радою
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 5-20 від 26 жовтня 2020 року)*

Практикум з редагування перекладу / уклад. Г. В. Чернієнко. – К. :
ВПЦ "Київський університет". – 2023. – 97 с.

Практикум містить методичні рекомендації з редагування перекладу, а також ряд тренувальних завдань, спрямованих на набуття навичок редагування перекладу з метою його удосконалення. Розкрито основні вимоги до редагування художніх, науково-популярних та суспільно-політичних текстів на матеріалах Всеукраїнської олімпіади з перекладу 2013–2015 навчальних років. Розроблено перекладацько-редакторські коментарі до різних за жанром текстів, а також завдання і тести на створення та засвоєння навичок перекладацько-редакторської діяльності.

Практикум призначений для студентів перекладацьких відділень та кафедр, що вивчають французьку мову, до курсів з практики перекладу, перекладознавства, перекладу фахових текстів та їхнього редагування.

ISBN 978-966-933-082-6

© Чернієнко Г. В., 2023

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023

Зміст

Вступ...5

Поняття про едитологію та літературне редагування...7

Поняття про композицію твору ...12

Поняття про архітекtonіку тексту ...13

Актуальне членування речення...16

Поняття про підтекст і затекст ...19

Методи роботи з текстом...20

Перекладацькі та редакторські трансформації...21

Інтертекстуальність...23

Мова-джерело чи цільова мова...27

Переклад та редагування художніх, науково-популярних та суспільно-політичних текстів

Блок 1. Олімпіада 2013 року...34

Блок 2. Олімпіада 2014 року...44

Блок 3. Олімпіада 2015 року...52

Самостійне виконання перекладу та редагування

Тестові завдання

Тест 1–4. Київ ...64

Тест 5–9. Одеса ...68

Тест 9–12. Львів ...73

Тест 13, 14...78

Тест 15 ...78

Тест 16 ...79

Тест 17...81

Тест 18, 19...82

Тест 20...85

Тест 21...86

Тест 22, 23...87

Тест 24...89

Тест 25...90

Тест 26, 27...92

Тест 28...94

Тест 29, 30...96

Література...98

ВСТУП

Редагування перекладу полягає в порівнянні перекладу, виконаного професійним перекладачем, з оригіналом, у виявленні його суголосності з оригіналом та виправленні похибок, неточностей, недоліків з метою отримання якісного твору з усіма ознаками оригіналу, що визначається за тим естетико-культурним впливом, який відредагований текст справляє на читача.

Як зазначав відомий український мовознавець, перекладач і теоретик художнього перекладу, доктор філологічних наук, член Спілки письменників України та автор численних досліджень з теорії та практики перекладу Віктор Вікторович Коптілов (1930–2009 рр., Київ), "редагування перекладу, тобто вдосконалення вже існуючого варіанта, буває двох видів. По-перше, це авторське редагування, коли редактором свого тексту виступає сам перекладач. Така робота не відрізняється нічим істотним від пошуків нових варіантів у процесі перекладу. По-друге, це редагування готового перекладу, який здійснює інша людина. У цьому випадку в перекладі можуть з'явитися риси, чужі перекладачеві, привнесені в нього ззовні редактором. Редакторська праця потребує великого вміння, досвіду й такту. Захищаючи інтереси іншомовного автора і читача-співвітчизника від тих чи інших неладностей або погіршень перекладу, виправляючи переклад, редактор разом з тим має виявляти виняткову чутливість до творчого почерку перекладача. Зрозуміло, що редагувати є сенс лише добротні в основі своїй переклади".

Отже, для виконання якісного перекладу і його редагування і перекладач, і редактор мають бути обізнаними в багатьох лінгвістичних і дотичних до них науках – граматиці, лексикології, стилістиці, термінознавстві, перекладознавстві, логіці, герменевтиці, психології тощо та застосовувати на практиці дослідження як лінгвістичних, так і тих наук, посилення на які наявні в оригіналі.

У передмові до новели "П'єр і Жан" Гі де Мопассан виклав свої вимоги до якості художнього тексту: "... якою не була б

річ, про яку ми збираємося говорити, є лише один іменник, аби назвати її, лише одне дієслово, аби оживити її і лише один прикметник, аби означити її. Таким чином, треба шукати, доки не буде знайдений той іменник, те дієслово і той прикметник, і ніколи не задовольнятися підробками, навіть вдалимими, не варто вдаватися до мовних викрутасів, аби уникнути труднощів". Ці, сповнені прозорливості й глибини слова геніального митця мають стати "золотим" правилом як для перекладача, так і для редактора.

На думку В. Коптілова, "Єдність форми й змісту художнього твору переконливо розкривається в процесі проникнення в його структуру. На перший погляд дрібні й малопомітні елементи художнього тексту виявляють у процесі структурного аналізу свою необхідність і значущість для створення художніх образів".

Тому якісно відредагований переклад має відповідати таким вимогам:

- викласти зміст твору таким чином, аби жодна його складова не залишилася поза увагою читача;
- відтворити стиль автора іноземною мовою так, аби ефект від перекладу справляв таке саме враження, як і оригінал;
- передати індивідуальний словник автора твору як засіб вираження оригінальної системи образів, створеної задля втілення його естетичних уподобань;
- зберегти зовнішню і внутрішню будову першотвору в єдності змісту й форми, аби читач мав змогу читати не тільки те, що написано, а й те, що міститься в підтексті й затексті.

Щодо науково-популярних чи суспільно-політичних текстів, то вимоги до якості відредагованих матеріалів залишаються незмінними, це точність у вживанні засобів вираження, відповідність термінологічній базі галузі, обізнаність редактора як у вихідній термінології галузі, так і в перекладеній.

Етьєн Доле (1509–1546 рр.), французький гуманіст, філолог, теолог, поет, перекладач, видавець і коректор, який сам редагував свої тексти, виклав вимоги до якості перекладу у трактаті " *Manière de bien traduire d'une langue en l'autre* "

("Манера добре перекладати з однієї мови на іншу"), які стануть у пригоді як перекладачеві, так і редакторові:

- точно зрозуміти зміст тексту та наміри автора, якого ви перекладаєте;
- досконало володіти як мовою оригіналу, так і мовою перекладу;
- уникати перекладу слово-в-слово, бо таке ставлення спотворює оригінал і красу його форми;
- користуватися загальнодоступними формами мови;
- добираючи й розташовуючи слова, слід створити такий переклад, який буде суголосний оригіналові.

Поняття про едитологію та літературне редагування

Едитологія – слово, яке складається з латинського *editio*, що означає видання, та грецького *логос* – вчення, і є наукою, що досліджує методологічні засади підготовки текстів до видання. Вперше слово *едитологія* застосував 1982 р. Роже Бенішу, професор медичного факультету університету міста Нансі (Франція). Це був перелік методичних рекомендацій, складений для допомоги молодим дослідникам під час написання й оформлення наукових праць, протоколів експериментів, застосування ілюстративного матеріалу, бібліографії тощо.

В Україні термін *едитологія* ввів у науковий обіг професор Києво-Могилянської академії М. Д. Феллер (1933–2004 рр.) вже в ширшому значенні.

В едитології виділяють *видавничу справу* та *теорію редагування*, що є основою видавничої справи. Едитологію поділяють на загальну й галузеву, нормативна едитологія систематизує типові процеси опрацювання повідомлень, що базуються на нормативних документах – законах, стандартах, правилах, творча едитологія містить ряд рекомендацій стосовно редагування й підготовки до видання художніх текстів та поезії.

Взагалі, процес підготовки тексту до видання та його редагування, тобто приведення текстового повідомлення до

чинних норм, стандартів, правил, сягає своїми коренями в глибоку давнину, коли у Стародавньому Єгипті, Греції чи Римі торговельні угоди, майнові зобов'язання чи любовні послання виконували особи, що володіли грамотою і були перекладачами, редакторами, а також коректорами текстів для багатих, але неписьменних замовників, оскільки останні хотіли пристойно виглядати в очах тих, з ким вступали у відповідні стосунки. На думку Ноама Хомського, людині взагалі властиво прагнути до грамотного мовлення завдяки вродженій здатності до мови, до відчуття її краси і насолоди від користування нею. Всі ці лінгвістичні практики завжди узгоджувалися з традиціями і вимогами епохи, в яку виникав і редагувався текст. Наприклад, покровитель перекладачів і, відповідно, редакторів, святий Ієронім Стридонський (347–420 рр.), який на початку V ст. переклав Біблію під назвою *Вульгата* безпосередньо з гебрейської, якою вільно володів, вважав, що слід розрізняти переклад релігійних текстів, який має бути *вірним* щодо священного, слово-в-слово (*le mot pour le mot*), і мирського тексту, відтворення якого дозволялося *вільним*. "Краще мені виглядати перекладачем чужого твору, аніж прикрашати себе, негарне воронення, блискучими запозиченими кольорами" – залишив святий своє бачення перекладацько-редакторської діяльності у своїх спогадах. До речі, ворона з трьома лапами (*corbeau à trois pattes*) в країнах Близького Сходу, Єгипті і Китаї вважалася містичним птахом, який несе у дзьобі глиняну табличку з важливим повідомленням, може підняти над землею свого ворога, а також лікувати недужих. Недарма святий порівнював себе з отим містичним вороненням, якщо й у наш час ми погоджуємося з його професійними порадами й шануємо його за геніальну прозірливість!

Власне термін *літературне редагування* відносно молодий, він виник у XVIII ст. у Франції, хоча редагуванням письменні особи займалися ще з прадавніх часів, в Єгипті, наприклад, перекладачі й редактори були такими шанованими, що отримували довічний дворянський сан, який передавався від батька до сина.

Україні, яка, починаючи від розгрому Русі монголо-татарами в XIII ст. і до отримання незалежності 1991 р., не мала власної державності, все ж таки вдалося зберегти свою етнічну й культурну своєрідність, яку не поглинули ні литовці, ні поляки, ні австро-угорці на Закарпатті, ні росіяни за часів царизму чи за радянської доби. Візантійська грамота, яка прийшла в Київську Русь, процвітала, а разом з нею поширювалися писемні документи різної ваги, про що свідчить, наприклад, так зване Реймське Євангеліє (Evangeliare de Reims), написане церковнослов'янською мовою і відоме з XI ст. (одна з численних коштовностей з посагу Анни Ярославни, королеви Франції), що зберігається в одній з монастирських бібліотек Франції, чи відома пам'ятка слов'янської писемності "Повість минулих літ", теж датована XI ст.

З винайденням друкарської справи підготовка книжок до друку входить у якісно інший період. Починаючи з XVI ст., в Україні плідно працює плеяда славетних філософів-полемістів: З. Копистенський, М. Смотрицький, Х. Філалет, І. Вишенський, а також першодрукар І. Федоров.

Літературне редагування як вид діяльності пройшло відносно короткий шлях свого становлення. XX століття стало найпліднішим часом формування галузі, коли почали з'являтися перші дослідження у царині літературного редагування. До цього літературне редагування існувало як умовне ремесло коректорського оформлення тексту.

Ознакою перетворення ремесла у фах є наявність осмисленої, усвідомленої системи необхідних операцій, здатних забезпечувати досягнення конкретних виробничих цілей. Ця система опирається на наукові узагальнення, що передбачають аналіз трудових операцій, відбір найбільш ефективних, послідовних дій, що забезпечують якісний процес виконання редагування і швидке отримання оптимального результату.

Отже, фахова підготовка з літературного редагування і відповідна професійна діяльність передбачає існування роботи літературного редактора і науки про неї, в основі якої лежить теорія редагування.

Літературне редагування (від лат. *redactus* – приведення в порядок) – це діяльність, спрямована на аналіз, оцінку й виправлення мовностилістичної структури тексту, що забезпечує вдосконалення мови й стилю оригіналу, уникнення граматичних і синтаксичних помилок чи неточностей і має на меті підготовку якісних текстів.

Інтенсивний розвиток сучасної видавничої справи зумовлює потребу у знаннях методики аналізу і вдосконалення текстових матеріалів у зв'язку з підготовкою названих матеріалів до друку. Літературне редагування покликане забезпечити редактора прийомами роботи з текстами різних видів і жанрів, їх тематичною і композиційною структурою, фактологічним матеріалом, мовою і стилем відповідно до чинних норм тих наук, з якими взаємодіє редагування (логіка, лінгвістика, психолінгвістика тощо).

Основою літературного редагування є критичний аналіз твору з метою правильної оцінки та допомога автору в удосконаленні форми і змісту матеріалу. Отже, літературне редагування – це своєрідний вид інтелектуального випробування рукопису, в основі якого лежить редакторський аналіз, що допомагає оцінювати рукопис, виявляти причини недоліків, підказувати автору шляхи і засоби їхнього усунення, разом з автором удосконалювати рукопис.

Досить часто літературне редагування ототожнюють з мовною правкою твору і коректурою, хоча обидва процеси є лише складовими частинами редакторської праці. Літературне редагування – це всебічний багатоаспектний аналіз твору, проникнення у творче кредо автора з метою зрозуміти, про що хотів повідомити автор, яким був авторський задум, з якою метою він створив свій твір.

Професор Серажим К.С. в своєму дослідженні про літературне редагування виділяє наступні його складові:

- аналіз тематичної організації твору (визначення головної і другорядних тем, виправлення тематичних помилок);
- дотримання композиційної структури твору, послідовність у її відтворенні;
- перевірка точності викладеного фактологічного матеріалу;

- виявлення і виправлення порушень логічних зв'язків у тексті;
- мовна правка;
- редакційно-технічна дизайнерська підготовка тексту (робота із зверстаним текстом, виправлення помилок технічних правил набору і верстки).

Літературне редагування необхідно виконувати одночасно з іншими видами редакторської діяльності – технічним і художнім редагуванням, оскільки історично всі ці три види були нероздільними. Літературне редагування виділяється насамперед як робота над композицією матеріалу, компонентами змісту і властивими йому формами вираження змісту, поза якими він не існує. Тому знання основ технічного і художнього редагування, правил верстання стає необхідною умовою ефективної роботи літературного редактора в сучасній видавничій справі.

Для оволодіння навичками редакторської праці редактору необхідно мати знання із суміжних до редагування дисциплін: лінгвістики, логіки, психології тощо. Літературне редагування узагальнює знання фахівця з даних дисциплін, формує його мовну культуру і сприяє виробленню практичних навичок роботи з конкретним текстом.

Головні завдання літературного редагування:

- аналіз особливостей тексту, що полягає у формуванні його об'єктивної характеристики й оцінки, а також шляхів удосконалення рукопису в процесі його підготовки до друку;
- оволодіння різними складовими редагування, такими як вичитка, доопрацювання, уточнення, скорочення, уніфікація скорочень, усунення повторів, перевірка фактів, аналіз тематичної, композиційної і логічної організації тексту, роботою з фактологічним матеріалом, коректурними знаками.
- розкриття особливості редагування текстів різних видів і жанрів.

Літературний редактор повинен знати:

- визначення таких понять: літературне редагування, технічне редагування, художнє редагування та їхні відмінності;
- основні норми і методи редагування;

- сутність логічного аналізу тексту, способи виявлення і перевірки логічних зв'язків у ньому;
 - особливості різних видів композиційної структури і композиційних шаблонів;
 - особливості стилів мовлення і видів тексту;
 - поняття "верстання", особливості загальних і спеціальних норм верстання;
 - основні методичні вимоги до аналізу мови і стилю твору;
 - загальну класифікацію помилок;
 - особливості різних видів правки і коректури;
 - правила застосування коректурних знаків.
- Уміти:
- застосовувати на практиці набуті теоретичні знання;
 - здійснювати тематичний аналіз тексту;
 - перевіряти логічну будову тексту;
 - перевіряти точність і достовірність фактологічного матеріалу;
 - аналізувати композиційну структуру тексту;
 - здійснювати правку тексту, застосовуючи коректурні знаки;
 - користуватися прийомами видалення типових нормативно-стилістичних помилок.

Поняття про композицію твору

Системно-структурна організація твору називається його композицією або будовою. У ній логічно поєднані всі його складники у художньо-естетичну цілісність, яка зумовлена послідовністю зображуваних подій, світоглядною позицією, естетичними ідеалами, авторською настановою, канонам, нормами жанру, читацькою адресою. Композиція виражає стосунки між персонажами, пов'язаність частин твору, способи зображення та побудови художнього світу і поглядів автора, оповідача, читача. Композиція містить епілог, зав'язку, розвиток подій, розв'язку та висновки.

Змістові частини твору, які утворюють його тіло, мають бути тематично однорідними. Композиція будь-якого твору завжди

тематично зумовлена. Теоретично твір має бути монотемним, що в реальності практично не трапляється, оскільки у автора, редактора чи читача згідно з інтелектом, смаками, потребами, настроєм і т. п. обов'язково буде різнитися сприйняття змісту твору. Під час редагування редактор мусить докласти всіх можливих зусиль, аби відредагований текст не викликав атематичних відхилень.

Вимоги до редагування твору:

- тематична однорідність на рівні всіх складових тексту;
- всі частини тексту мають бути пов'язаними логічно;
- жанрово-стилістичні особливості твору мають бути збережені.

Поняття про архітектоніку тексту

Як зазначає В.В. Різун у своєму посібнику «Літературне редагування» архітектоніка тексту – це зовнішня композиція тексту, його поділ на частини, глави, підглави, абзаци, строфи.

Зміст твору має три форми вираження: абстрактно-мовну або вербальну, візуально-образну та чуттєво-емоційну. Тема твору одночасно існує у цих трьох формах. Архітектоніка твору має бути підпорядкована змістові твору й виражати його композицію.

Вербальна форма твору виражає структурований, опрацьований свідомістю аналітичний зміст твору, вона є суто людським засобом вираження зі своїми правилами організації та культурою використання.

Редактор мусить сприймати твір як цілісну систему, в якій мова виступає лише формою, в якій аналізується зміст, в якій він формується, і де розгортається драма людських стосунків. Пізнання змісту твору відбувається через вербальну форму, вона вказує на недоліки твору, з вербальною формою твору працює редактор, коли необхідно виправити спотворений зміст. Мова є окремим предметом редакторського аналізу в випадку порушення норм літературної мови, коли необхідно вжити точне значення мовної одиниці будь-якого рівня. Мовні одиниці оцінюються з різних позицій: зручності сприймання й

розуміння, частотності вживання, поширення в національній мові, стильової належності, мовної політики, культурологічних тенденцій і, передусім, зумовленістю тематики.

Особливим питанням вербальної форми вираження твору є нормативність матеріальної оболонки мови – її звукове оформлення або евфонія, звуковий потік повинен сприяти розумінню змісту, ритмомелодика висловлювань має шанувати доцільність висловлювань. Редактор – відповідальний за вербальну форму вираження змісту в аспекті конструювання вербального змісту на рівні фрази і фразової єдності. Редактора цікавить слововживання, слово як носій складової змісту і зв'язності твору у просторовій і часовій послідовності своїх складників.

Візуально-образна форма твору разом з вербальною є природним носієм змісту. Вербальна форма щодо образної є вторинною, як вторинною або набутою є друга сигнальна система стосовно першої. Перша сигнальна система – це сукупність нервових процесів, що виникають у корі головного мозку людини і тварини під впливом внутрішніх і зовнішніх подразників і спричинюють психічні реакції у вигляді образів, уявлень, що супроводжуються відповідними рухами, жестами, мімікою, звуковим супроводом. Друга сигнальна система моделює навколишній світ за допомогою мови, йдеться про умовні рефлекси, вироблені на слова й пов'язані з ними значення.

Візуально-образні реакції людини завжди регулюються предметом впливу, мотивацією, смыслом, метою, словесні образи мають бути в темі і в полі зору редактора.

Образна форма твору як єдність думки і почуття автора, а також вираження його соціальної позиції, схвалення чи засудження, спонукання до висновків може бути прихованою, вираженою словесно чи створеною з використанням різних стилістичних фігур і прийомів, натяків, недомовок, певних символів, їх і повинен відстежити редактор і відтворити, якщо ці мовні одиниці були невідповідно відтворені чи пропущені при перекладі. образи твору мають бути тематичними, вони – основа життєдіяльності задуму автора.

Візуально-образна, як і вербальна форма тексту не є окремим предметом редакторського аналізу поруч зі змістом, оскільки невербальний зміст існує в чуттєво-образній формі. Візуально-образна форма привертає увагу редактора при наявності ілюстрацій у творі, коли є необхідність аналізувати візуально-образну форму в плані її розуміння й сприйняття.

Чуттєво-емоційна форма існування теми пояснюється наявністю у психіці людини постійних емоційних станів, що є фоном для розумової діяльності. Через це зміст твору завжди емоційно забарвлений. Емоції у вигляді фонових, неусвідомлюваних станів постійно супроводжують зміст. Особливістю цього є те, що емоційний фон у людей різний, він характеризується загостренням чи послабленням психічних реакцій, таким чином, існує поняття "емоційного маятника, ножиць або вилки" у сприйнятті образів автором, перекладачем, редактором і читачем.

Цей процес спонтанний, часто непередбачуваний і регуляції не підлягає, тому редакторським завданням першочергової ваги є не провокувати емоційних вибухів твору там, де їх нема, чи підсилювати емоційний фон там, де він нейтральний.

Редагуючи художній твір, редактор мусить також брати до уваги соціальний емоційний досвід читача. Якщо за конкретними фактами дійсності закріплені певні стереотипи, що означає, що вони сприймаються лише в межах усталеного традиційно емоційного досвіду, і люди реагують на них лише негативно (голодомор, депортація, газова камера), на інші явища – позитивно чи нейтрально (лікувальне голодування, зміна місця проживання, газова плита), то й при редагуванні конче необхідно дотримуватися відповідного емоційного наповнення згадуваних засобів вираження. Зміна сталої реакції аудиторії справа тонка і відповідальна, вона може спричинити конфлікт між автором і читачем і зрештою приректи його твір на несприйняття.

На основі названих трьох форм вираження теми формується архітектоніка матеріалу, елементи якої виконують спеціальну – темовидільну, експресивну і регульовальну функції, коли йдеться про життєздатність твору і його вплив на читача.

Актуальне членування речення

Інший раз при перекладі і редагуванні окремого речення чи абзацу буває складно встановити що, власне, хотів повідомити автор своїм читачам – в такому випадку буде слухним розгляд членування речення на його комунікативні складові – тему і рему, тобто вихідний пункт висловлювання, відоме про предмет повідомлення і те, що до нього додається, є новизною і метою повідомлення.

Поняття про актуальне членування речення було розроблене у 1930 р. членами Празького лінгвістичного гуртка для опису функціональних компонентів розповідного речення – теми і реми, які в деяких дослідженнях функціонального членування речення називають топіком і фокусом (*topic et focus*) або топіком і коментарем.

Для того, аби виокремити значущість того чи іншого члена речення, в українській мові застосовують перестановку слів. Як правило, те, що є новизною повідомлення, ремою, ставиться в кінці речення, у французькій на рему може вказувати неозначений артикль, підсилювальні звороти *c'est... que, c'est ...qui, ce sont ...que, ce sont... qui...* При перекладі зазначених зворотів українською ми застосовуємо перестановку слів у реченні та слова *a same, same, якраз, це*:

C'est au Jardin du Luxembourg que nous nous retrouvons après les cours. – Після занять ми збираємося саме в Люксембурзькому саду. Рема – *саме в Люксембурзькому саду*.

Або:

C'est après les cours que nous nous retrouvons au Jardin du Luxembourg. – Якраз після лекцій ми збираємося у Люксембурзькому саду. Рема – *після лекцій*.

Застосування репризи або повтору також вказує на рему:

Ces tableaux, je les ai déjà pris! – В даному випадку застосована займенникова реприза, Оці картини, я їх вже сфотографував – *їх* рема.

Je les ai déjà pris, *ces beaux tableaux* ! – У цьому реченні застосована іменникова реприза. ***Ces beaux tableaux*** – рема.

J'en ai fait des centaines, *des photos de mes enfants* ! – в даному висловлюванні на рему вказує реприза, виражена групою слів, ***des photos de mes enfants***.

Багато безособових речень вказують лише на рему:

Il vient un événement étrange. – Сталася якась дивна подія.

Il y va de son salut. Мова про його (її) порятунок.

Актуальне членування речення служить одним із засобів зв'язку речень у тексті, рема надає текстові нової інформації, тема пов'язує одне речення з іншим, забезпечуючи логічну послідовність тексту.

Тема буває постійною або сталою (constant): *Петрові* всього десять років. *Він* захоплюється точними науками.

Послідовною (linéaire): Ти знайомий з *Іваном*. *Він* закінчив перший курс. *Його французька* – на гарному рівні.

Похідною (dérivé):

Франція багата на *природні ресурси*. *Ліси й посадки* складають 25 % її території. У горах добувають *корисні копалини*.

Головними засобами членування речення на тему і рему визнають: порядок слів у реченні, інтонацію при розмові (аби уникнути спотворення авторського задуму і переконатися в тому, що перекладач чи редактор вірно зрозумів зміст речення, рекомендовано його повторити вголос, аби відчутти, на яке слово падає логічний наголос, який член речення привертає особливу увагу), а також наявність акцентоносіїв реми, модальних, вставних слів і виразів, підрядних означальних речень – *навіть, особливо, тільки, лише, саме, зате, якраз, не, втім, принаймні, здається, варто, швидше за все, слід зазначити, слід наголосити на, уявіть* тощо. У реченні з безсумнівним рематичним статусом "Навіть малі діти співали" ("Співали навіть малі діти") підсилювальна модальна частка ***навіть*** є **акцентоносієм** реми.

Перекладознавство та теорія редагування як практичні та наукові галузі лінгвістики задля повнішого вирішення своїх завдань користуються надбаннями інших наук – мова про фаховий міждисциплінарний зв'язок перекладознавства і теорії редагування, які залучають до своїх потреб, наприклад, літературознавство (прагматику тексту у випадку актуального членування), філософію чи психологію, коли в тексті йдеться про ці науки, географію чи хімію тощо. Поєднання різних, але однаково важливих наук у текстах оригіналу і перекладу розширило можливості перекладознавства, яке без перебільшень очолює наукову діяльність людства кінця ХХ – початку ХХІ ст. на всіх її щаблях. На важливому "tournant philosophique" "de la traduction" – "філософському перевороті чи зламі" в перекладі ще у 80-х рр. ХХ ст. під час дебатів, що відбулися після виходу новітніх перекладів книжки Мартіна Хайдеггера "Буття і час" ("Sein und Zeit") та праць Зигмунда Фрейда, наголошував французький філософ, перекладач філософських текстів, перекладознавець Жан-Рене Ладміраль (1942 р., Лізьє). Дослідник зазначив, що, перекладаючи текст із філософії, психоаналізу чи психіатрії, перекладач і сам якоюсь мірою стає фахівцем з цих наук, описуючи особливості ландшафту певного краю чи історичні події, які його сколихнули, перекладач збагачується знаннями з його географії, історії і т. п. Отже, якісно виконаний і точно відредагований переклад ХХІ ст. – це багатогранна і складна дослідницька робота, що вимагає енциклопедичних знань як від перекладача, так і від редактора. Поєднання методів аналізу і синтезу матеріалу, здатності до переосмислення повідомлень, оскільки акценти в прочитанні і перепрочитанні різних творів зміщуються, адже прихована новизна чи істина має тенденцію відкриватися частково чи у всій своїй повноті лише з плином часу, забезпечать безпомилкове виконання перекладу й редагування текстів будь-якої складності й спрямування.

Поняття про підтекст і затекст

Повне відображення дійсності в тексті передбачає наявність підтексту або прихованого змісту висловлювання, що витікає зі співвідношення словесних значень з контекстом та мовленнєвою ситуацією. На думку російського лінгвіста В. В. Виноградова, основою підтексту як художнього засобу є те, що прямі лексичні значення слів перестають формувати та визначати внутрішній зміст мовлення. Функція підтексту – вираження чогось більшого, ніж сам текст, з поняттям підтексту пов'язане поняття архетипу, прообразу, первісного уявлення, що закріпилося в колективному підсвідомому мовців, якась вихідна форма. Наприклад, у латиноамериканських народів жінка ототожнюється з вовчицею, відданою матір'ю і супутницею життя, чорний кіт у більшості культур є носієм невдачі, собака (охоронець, захисник, помічник на полюванні) чи кінь (ой конику-братику) – у слов'янській культурі – найближчі й найвірніші товариші людини ще з доісторичних часів.

Якщо підтекст впливає зі змісту твору, то затекст існує поза текстом, він створюється внаслідок зв'язку тексту з так званими фоновими знаннями, що існують поза текстом і є частиною культури, вони відомі більшості носіїв мови. Фонові знання – це спільна комунікативна інформація, яка забезпечує взаємопорозуміння комунікантів. Фонові знання: історико-культурні, соціокультурні, етнокультурні знання, якими володіють усі дорослі люди, вони відбивають той семіотичний фон, що містить інформацію про символіку, позначення, особливості іншомовного оточення.

Інструментарій для створення підтексту і затексту: повтори, антитези, ефект обманутого очікування, паремії, алюзії, недовомки, гіпербола, метафора, метонімія, алегорія, такий прийом, як принцип айсберга, різні способи введення інтертекстів та ін.

Актуалізатори уваги: заголовок, так звані сильні місця твору – початок, кінець абзацу, частини, "промовисті" назви, видатні дати тощо.

Методи роботи з текстом

Прочитати текст, встановити, про що у ньому йдеться взагалі, вилучити важкі для розуміння слова й встановити їхнє значення, сформулювати тему тексту або основну думку.

Визначити, про який тип тексту йдеться – розповідний, описовий, науковий, чи містить він моральні або соціальні роздуми, монологи, діалоги, полілоги, репліки, ремарки тощо.

Визначити основні ідеї тексту, ключові слова.

Прочитати текст ще раз, цього разу, аби встановити тему і сюжет, сформулювати їх на письмі.

Підкреслити важливі слова. Порядок цих слів дасть уявлення про послідовність частин оповіді.

Обвести слова, які вводять зміни в розгортанні тексту, мова про слова і вирази, що вказують на послідовність подій у часі – *надалі, спочатку, зтим, зрештою* і т. п., при описі будуть знайдені слова, що вкажуть на просторові межі подій – *десь там, поруч, віддалік, тут і там*. В інформативних текстах чи в роздумах будуть помічені слова, що вказують на суперечності: *але, однак, все-таки*, на причину: *оскільки, справді, тому що*, на наслідки: *отже, таким чином*, додавання: *більше того, крім того, на додачу, також*.

Скласти план тексту.

Виділити частини тексту, дати кожній частині назву згідно з її змістом.

Помилки, яких слід уникати:

Вирізняти занадто багато частин: це утруднює бачення цілого.

Поділяти текст на занадто великі частини: так губиться послідовність оповіді чи етапи роздумів.

Використовувати задовгі заголовки, бо це повторення тексту.

Перекладацькі та редакторські трансформації

Переклад як діяльність існує понад три тисячі років (започаткований ще у Стародавньому Єгипті) і відбиває розвиток і становлення торговельних і дипломатичних стосунків людства. Статусу науки перекладознавство набуло лише в ХХ ст., після Другої світової війни, з виходом у світ публікацій американського лінгвіста і перекладача Біблії Юджина Найди (1914–2011 рр.). Внеском дослідника у становлення перекладознавства став його особливий підхід до перекладу текстів Святого Письма. Методика Ю. Найди під назвою "динамічна еквівалентність", а з часом – "функціональна еквівалентність" і в наш час не втратила своєї актуальності і належить до принципових стрижневих засад виконання якісного перекладу не лише біблійних, а й текстів будь-якого спрямування. Підхід Ю. Найди до перекладацької діяльності розглядається дослідниками перекладознавства як своєрідна революція в царині перекладу, що відбилося на подальшій науковій і перекладацькій діяльності багатьох його послідовників. Сутність "функціональної еквівалентності" полягає в тому, що переклад має орієнтуватися на реципієнта перекладу, тобто на читача і, відповідно, лексика з граматикою мають бути викладеними таким чином, наче автор написав свій твір саме тією мовою, якою читач буде сприймати його. Такий підхід до якості перекладу вирішує найважливіше завдання будь-якого тексту, тобто його якомога повнішу комунікативну функцію. Найголовнішим критерієм якості перекладу є схвальна реакція реципієнта на зміст перекладеного твору.

Кількома роками пізніше канадські лінгвісти французького походження Жан-Поль Віне (1910–1999 рр.) і Жан Дарбельне (1904–1990 рр.) почали вивчати процес перекладацької діяльності, в ході якого дослідили найпоширеніші труднощі, що виникають найчастіше. В результаті своїх досліджень вони сформулювали правила перекладу, яких бажано дотримуватися задля отримання якісно виконаних текстів, та ввели в обіг поняття "одиниці перекладу", тобто груп слів чи синтагм, переклад яких виконується цілком (*en bloc*), як цілісне поняття,

що означене певним точним сенсом. Згадувані науковці визначили 7 специфічних прийомів перекладу та редагування тексту, які вони назвали *трансформаціями*, або перетвореннями, до останніх належать:

Запозичення (*emprunt m*) – прийом, що застосовується у випадку, коли поняття з мови-джерела не існує в культурі цільової мови і його слід запровадити задля відтворення історичної точності певного лінгвістичного явища, фонового знання носіїв культури, з якої перекладається текст тощо, цінність такого прийому полягає в тому, що він наповнює національні мови новими словами й поняттями, збагачуючи їх і створюючи відповідний колорит: *Січ, отаман, гетьман, карбонарій, санкюлот, гопак, менует, кадрили, котильйон, тарантела, борц, фондю, суші, равіоли, вінтаж*.

Калька (*calque m*), або калькування, полягає в утворенні нового слова чи фразеологізму за рахунок буквального перекладу іншомовного поняття, наприклад: *gendarme* – буквально, людина зброї, жандарм, *gratte-ciel* – хмарочос. Кальки бувають: *семантичні* – *brillant* – досконалий, довершений (походить від фр. блискучий, сяючий); *фразеологічні*: *un peu sur son quant-à-soi* – трохи собі на умі, *systeme de suivi* – система моніторингу, *revenons à nos moutons* – повернімося до наших баранів.

Слово-в-слово (*mot-à-mot, mot à mot m*) – такий перекладацький прийом можна розглядати як ідеальний переклад за умови збереження змісту і форми повідомлення. Переклад слово-в-слово не завжди можливий з огляду на відмінності в граматичній будові аналітичних та синтетичних мов.

Les étudiants écrivent la dictée – Студенти пишуть диктант.

L'eau est source de la vie – Вода джерело життя.

Sens interdit ! – Вхід (рух, напрямок) заборонено!

Транспозиція (*transposition f*) – сутність транспозиції полягає в заміні однієї частини мови іншою без семантичних втрат чи додавань: *art de reliure* – *палітурна справа* – вираз, що складається з іменника (*art*), мистецтво, прийменника (*de*) і іменника (*reliure*), палітурка, перекладено за допомогою

прикметника і іменника, *à haute voix* – *голосно, вголос*, вираз з прийменником, прикметником і іменником замінено на прислівник.

Модуляція (*modulation f*) – полягає у зміні погляду на спосіб вираження того самого поняття: *Gare à la peinture!* – *Обережно: пофарбовано! (Пофарбовано!!!)*

Gare aux chiens ! – *Увага: у дворі злий пес!*

On a servi la table ! – *Страву (сніданок, обід, вечерю) подано (Їжа на столі)!*

N'entrez pas ! – *Не заходити!*

Еквівалентність (*équivalence f*) – полягає у заміні (описі) змісту реалії з мови-джерела відповідним еквівалентом з цільової мови: *une hypothèse tirée par les cheveux* – *гіпотеза, що висмоктана з пальця*; *une épine dans la chair* – *кістка в горлі*; *les yeux enfoncés dans les orbites, les yeux enfoncés sous l'arcade sourcilière* – *глибоко посаджені очі*; *poser un lapin* – *підсунути свиню (підставити, завдати прикроців)*; *les délices de Caroue* – *райська насолода, блаженство, знемога, суцільне свято*; *immeuble-tour* – *висотка*.

Адаптація (*adaptation f*) – пристосування, за допомогою адаптації перекладач пристосовує невідоме поняття з мови-джерела шляхом посилання на аналогічне в цільовій мові, загалом мова про реалії, властиві національним культурам: *коломиїка* – *chant populaire ukrainien, couplets de circonstance au contenu humoristique*; *трембіма* – *un long instrument à vent, une sorte d'aérophone propre à la culture des habitants des Carpates*; *кобзар* – *aède, barde, ménestrel (parfois aveugle) psalmodiant des chants populaires au contenu héroïque ou tragique accompagné à son kobza*; *кобза* – *espèce de luth*; *fian* – *un accessoire de mariée lors des fiançailles, аксесуар нареченої у вигляді гантованого паска чи шалі, символ заручин (типово для Савойї)*.

Інтертекстуальність (інтертекст)

Свідоме використання автором уривків чи цитат з творів інших письменників, поетів, висловів видатних постатей науки, культури та політики називається інтертекстуальністю. Вперше

на цей літературний прийом звернула увагу французько-болгарська письменниця, психоаналітик, філософ і дослідниця художніх текстів Юля Крістева, яка наполягала на міжтекстовій взаємодії новостворених текстів з усіма зазначеними творами незалежно від того, наскільки побіжно чи глибоко їхній зміст дотичний до новоствореного. Мається на увазі той факт, що те, що було осмислене раніше, написано, прочитане, й взяте до уваги автором і читачем свідомо, підсвідомо й несвідомо працює на текст, що будь-яким чином посилається на нього, у результаті новий текст виходить за межі свого текстового простору і сполучається з ноосферою, яка зберігає все продумане, сказане, записане й відчуте, тобто всю суцільну інформацію або весь набутий досвід людства.

Рівень розуміння й сприйняття інтертекстових посилань залежить від загальної культури автора, редактора й читача, тому що прийоми введення інтертекстів дуже різні – це може бути аллюзія ("Ребе та стогне..."), жарт, прецедентне ім'я, власна назва, прізвище, топонім (Людовик XIV, Вандея, гільйотина, Пилип Орлик, 1945, to be or not to be), уривки творів відомих письменників, поетів, промови талановитих ораторів, політиків тощо).

Інтертексти окремими штрихами доповнюють дискурс художніх творів, вони виступають вербалізаторами певних психолінгвістичних реакцій автора і читача, вони ж спрямовують читача на пошуки істини вже за межами прочитаного, схиляють до роздумів, спонукають до пошуків досконалості, потреби знайти відповіді на кричущі запити людства й окремої особи цього разу за межами твору – якраз тому редактор мусить буде пильним, аби не пропустити їхньої наявності в тексті. Якщо інтертексти існують в культурі цільової мови, тобто твори, на які посилається автор оригіналу, перекладені, то їхнє відтворення має збігатися з тим, що видане і вже створило певний стереотип сприйняття у читача, звісно, за умови, що вони перекладені на належному рівні. Наприклад: "Сонет голосівок" ("Sonnet des voyelles") А. Рембо в перекладі Г. Кочура, терцину з якої включила в текст роману "Блукальці: українська хроніка" письменниця Ліан Гійом:

O, suprême Clairon plein des strideurs étranges,
Silences traversés des Mondes et des Anges :
– O l'Oméga, rayon violet de ses yeux !

О – неземна Сурма, де скрито скрегіт гострий,
Мовчання Янголів, світів безмежних простір,
Омега, блиск його фіалкових очей...

Чи катрен з поеми А. Рембо "Сплячий в улоговині"
("Dormeur du Val") в перекладі С. Ткаченка:

Un soldat jeune, bouche ouverte, tête nue,
Et la nuque baignant dans le frais cresson bleu,
Dort ; il est étendu dans l'herbe, sous la nue,
Pâle dans son lit vert où la lumière pleut.

Спить молодий солдат – потилиця в катрані
Купається, уста відкриті, він приліг
Під хмаркою, в траві, де світять роси ранні,
І в зливні променів лежить, як сніг.

Письменниця ввела в роман ці й інші інтертексти, аби показати надзвичайно широке коло інтересів головної героїні роману, яка цікавиться не тільки складною новаторською поезією А. Рембо, де голосна О символізує небо і безмежжя Всесвіту, а й водночас займає сильну пацифістську позицію, про що свідчать рядки з поеми "Сплячий в улоговині", де мова про смерть юного солдата.

Оскільки українському читачеві відомі саме ці переклади французького поета, якраз доцільно їх включати в перекладений текст саме в тому вигляді, в якому вони вийшли в Україні, аби не породжувати конфлікту у їхньому сприйнятті, й ті, хто їх читатиме, не потрапили у стан когнітивного дисонансу – не варто читачам, знайомим з перекладами Рембо, пропонувати підробку та й ті, хто знає твори поета французькою, мають

право порівняти оригінали з високохудожніми українськими перекладами і насолодилися ними.

У романі Патрисії Резнікової "Тавро" провідна думка твору, власне, *тавро, таврування, виділення, мітка і ганьба*, втілюється через цитування найпереконливіших уривків з роману американського письменника-трансценденталіста Натаніла Готорна "Багряна літера". Естер Прінн, головна героїня роману, була несправедливо засуджена за адюльтер, зраду чоловікові, якого вважали померлим. Її не засудили до страти, що було типовим для американського суспільства XVIII ст., а затаврували літерою – як ознаку покарання і ганьби вона мала носити на одязі до самої смерті багряню літеру "А", вигаптувану червоними нитками на грудях. Полін, героїня П. Резнікової, пережила пожежу, під час якої загинув душевнохворий брат і після якої в неї в душі і на тілі залишилися рубці, – теж *тавро*, за змістом подібне до тієї ганьби, від якої потерпала героїня "Багряної літери". Тематика обох творів переплітається, і кожна із сюжетних ліній примушує переосмислити наслідки несправедливого "таврування", покарання, яке, втім, допомагає обом жінкам стати сильнішими, незалежними, потрібними собі і людям, що і є виховальною метою застосування інтертексту в даному творі.

Ж. Женет у дослідженні "Палімпсести: література в другому ступені" розглядає різні типи міжтекстової взаємодії, називаючи їх паратекстуальністю, метатекстуальністю, гіпертекстуальністю чи архітекстуальністю, що він розумів як жанровий зв'язок текстів і фонового знання людства. Лінгвісти XXI ст. також виділяють як когнітивні механізми декодування інформації видозмінені форми інтертексту – контамінацію, монтаж, колаж, прийом обманутого очікування, натяк на певну подію чи особу («от ірод!»), навіть ефект "украденого" тексту! Тому, відштовхуючись від роману Готорна "Багряна літера", ми у творі П. Резнікової пригадуємо біблійну істину: "Хто без гріха з вас, нехай перший на неї той каменем кине!.." – це алюзія на подію, описану в Біблії, зокрема на Євангеліє від Йоанна, 8;7. Літера "А" конотує своєрідний камінь, за ним ми опускаємося ще глибше – до міфології, Ахілесової п'яти чи Сизифової праці

як спокутного переосмислення визначальних учинків свого життя. Обидві героїні цих творів – і роману П. Резнікової, і Н. Готорна – підносяться над обставинами і скидають із себе тягар віджилих традицій, стають сильнішими і мудрішими і продовжують жити у гармонії зі світом. Отже, застосований П. Резніковою інтертекст послужив для ревізування старих стереотипів і виступив як будівельний матеріал для визнання нової істини і переосмислення відомих знань але вже за нових обставин.

Інтертекстуальність та її різновиди досліджували Р. Барт, Ж. Дерріда, Ж. Женетт, М. Фуко, М. Бахтін. За допомогою інтертексту, наприклад "Така її доля..." (Т. Шевченко, Леся Українка), "Ніч яка місячна, зоряна, ясна..." чи "Allons, enfants de la Patrie!!!", автор може починати своє спілкування з читачем, певним чином спрямовуючи його інтелектуальну, чуттєво-емоційну та візуально-образну реакції. Інтертексти допомагають створити інтригу, допомогти, імпліцитно чи експліцитно, оцінити ситуацію, підштовхнути до відповідних висновків чи навіть дій, стати засобом агітації чи способом керування свідомістю, спонуканням до роздумів чи моделюванням ситуації.

Тому при редагуванні художніх творів, прози чи поезії, дуже важливо помітити застосування інтертекстів і відповідно відтворити їх у тексті. В даному випадку доречні зноски з додаванням довідкової інформації, наприклад: "Насправді, друже, ця справа так і залишилася загадкою, і Даниїл*, який відгадає її, ще має явитися, – відказав мешканець Бостона". Зноска внизу сторінки стосовно імені Даниїл:

*Йдеться про пророка Даниїла, який вважається одним із найбільших біблійних мудреців (П. Резнікова "Тавро", с. 149).

Мова-джерело чи цільова мова

У дослідженні під назвою "Sourciers et ciblistes", що вийшло в "Ревю д'естетік", № 12, за 1986 р. Жан-Рене Ладміраль – французький перекладач з німецької і англійської мов, філософ,

дослідник перекладу і викладач, якого вважають одним із засновників французької школи перекладознавства, зазначав, що в результаті його ознайомлення з перекладеними текстами він дійшов висновку, що один ряд перекладачів при роботі з текстом орієнтується на мову-джерело (source f – джерело, ключ, фр.), тоді як інші перекладачі більш схильні віддавати перевагу приймаючій або цільовій мові (cible f – мішень, ціль, фр.).

Мова про тривалу наукову суперечку між дослідниками перекладу, серед яких до перших (sourciers m pl) належать лінгвісти Вальтер Бенжамен, Анрі Мешонік і Антуан Берман. Вони надавали більшої ваги вихідній мові, власне, мові оригіналу, в якій народився твір, і вважали, що при перекладі слід зберігати посилання, ознаки, реалії цієї мови. Їхні опоненти, "цільовики" (ciblistes m pl), стверджували, що на іншомовному ґрунті слід замінювати все іноземне, не властиве приймаючій мові, замінюючи його на відповідні поняття з приймаючої мови. До останніх належать Жорж Мунен, Юхим Еткінд і сам Жан-Рене Ладміраль.

Автор цих рядків і теж професійний перекладач художніх творів розглядає ці суперечливі лінгвістичні явища під дещо іншим кутом, як неналежне опрацювання тексту – переважання тексту іншомовними словами утруднює його читання й сприйняття, тому перекладацьку роботу "ключовиків", (sourciers), можна навіть порівнювати з калькуванням, коли текст рясніє незрозумілими іншомовними словами, тоді як "цільовими", (ciblistes), навіть з точнішою заміною іноземних реалій можуть виглядати більш переконливо, хоча переважання питомих включень цільової мови може спростувати, "одомашнювати", нівелювати, применшувати естетичну цінність мови-джерела і стиль письменника, який перш за все належить своїй культурі. Практичне вирішення проблеми – золота середина, що спирається на комунікативну доцільність застосування обраного поняття і здоровий глузд. Проте вибір рішення в даному випадку не завжди просте завдання через наявність такого неспростовного лінгвістичного явища, як неперекладність чи важкоперекладність окремих слів і

понять, наприклад, штучно створені іменник *moité* і прикметник *surmoïque*, які походять від ударної форми займенника *moi*, я, і означають: *moité* – *самість*, *ідентичність від першої особи* і *surmoïque* – *той, що наді мною, надособистісний*, можливо, *маніпулятивний*, чого не існує в українській мові і, відповідно, вимагає застосування подібних або близьких за значенням понять! Пошук рішення вимагає більше часу, примушує шукати вихід зі скрутного "становища", але його перевагою завжди стане відкриття чогось нового і корисного, як варіант, іменник *moité* можна витлумачити як *моя сутність*, але французькі психологи вживають його похідне й поза першою особою – *la sévérité surmoïque des parents* – надмірна суворість батьків!

Послуговуючись передусім знаннями обох мов, якнайповніше досліджуючи оригінал, і перекладачеві, і редакторові слід дотримуватися професійної етики і деонтології, бути чесним по відношенню до автора, відтворювати і шанувати авторський стиль. Отже, при виборі рішень "за" чи "проти" дуже слухними будуть суперечності Теодора Сейворі ("Мистецтво перекладу", Лондон, 1957):

Переклад має передавати слова першотвору;
переклад має передавати думки першотвору.

Переклад має читатися як оригінал;
переклад має читатися як переклад.

Переклад має відтворювати стиль оригіналу;
переклад має відтворювати стиль перекладача.

Переклад має читатися як твір, сучасний оригіналові;
переклад має читатися як твір, сучасний перекладачеві.

Переклад може мати додатки й пропуски;
переклад не повинен мати додатків і пропусків.

Поезію слід перекладати прозою;
поезію слід перекладати у віршованій формі.

Як приклад наведемо загалом непогано відредагований переклад роману "Те, що день винен ночі" ("Ce que le jour doit à la nuit") алжирського франкомовного письменника, відомого під жіночим псевдо Ясміна Хандра (частина 11 роману), переклала Ганна Малець:

"Настав 1945 рік, принісши із собою море суперечливих новин та спекуляцій. Люди в Ріо Саладо любили попліткувати за склянкою ганусівки".

В оригіналі читаємо: *"L'année 1945 s'amena avec ses vagues d'informations contradictoires et ses élucubrations. A Rio Salado, on adorait fabuler en dégustant son anisette"*.

Мова про Алжир. Про заможний квартал під назвою Ріо Саладо алжирського міста Ель Малах. Чому вжито слово відверто слов'янського звучання – ганусівка? Читаємо в гуглі: Ганусівка (Ганнусівка) – село в Новопсковському районі Луганської області, в якому вивели сорт яблук під назвою "гануся, ганнуся". З цих яблук виготовляли і виготовляють понині міцний напій під назвою "ганусівка", на кшталт вишнівки, перцівки чи спотикача. Тобто йдеться про реалію, типову для сходу України і аж ніяк не про Алжир.

Що таке *anisette*? Міцний напій із зеленого анісу, лікер, з додаванням інших ароматичних рослин міцністю від 20 до 25 градусів, типовий для країн Середземномор'я.

Мешканці Алжиру, Іспанії, Італії та півдня Франції дуже шанують анісовий лікер разом з іншою реалією, напоєм, теж виготовленим із застосуванням анісу і ряду ароматичних рослин, який називається "*naemic*" (*pastis*), обидва напої споживаються як аперитиви. Названі кулінарні реалії не належать до важкоперекладних понять, їх можна дуже просто відтворити при перекладі. Доречніше було б перекласти назви обох напоїв як анісовий лікер, а не вдаватися до такої незграбної підміни:

"1945 рік приніс з собою хвилі суперечливих новин і нісенітниць. У Ріо Саладо обожнювали попліткувати за келихом доброго анісового лікеру".

У крайньому випадку лікер можна замінити на *анісову настоянку*, тому що перекладач мусить знати, як французи ставляться до дозвілля і до пов'язаної з ним насолоди – все, що з ними відбувається, має бути цікавою подією, яка запам'ятається; їжа – особливою, вишукано поданою, смачною і ароматною! Подібний перекіс з переважанням цільової мови слід розглядати як грубу помилку як з боку перекладача, так і з боку редактора. Внизу сторінки слід додати зноску з поясненням і за допомогою неї уникнути неточності.

Приклад іншої франко-алжирської реалії – *pieds noirs* – буквально, *чорні ноги, чорноногі* – так французи митрополії називають французів Алжиру. Щодо походження цієї реалії згідно з одним варіантом її виникнення, мова або про матросів-французів, які, кидаючи в топку корабля вугілля, ходили по трюму корабля босоніж, з брудними від вугілля ногами, або про французьких колонізаторів, які під час завойовування Алжиру найчастіше були взуті в чорне шкіряне взуття, що нетипово для мешканців цієї країни.

У наш час будь-яку інформацію можна отримати зі світової мережі Інтернет і в жодному разі не варто нехтувати цією можливістю, оскільки вона є надзвичайно помічною на шляху створення якомога точніше відредагованого перекладу, текст якого максимально наблизиться до авторського, зберігаючи його зміст і стиль!

ПЕРЕКЛАД ТА РЕДАГУВАННЯ ХУДОЖНІХ, НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ТА СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

(за матеріалами Всеукраїнської студентської олімпіади з перекладу)

Художні тексти " Une gourmandise ", " Miroirs " та " Le luthier de Crémone " підготувала Г. В. Чернієнко, суспільно-політичні тексти "Північна Корея погрожує військовим конфліктом", "Мішель Обама зустрілася з лідером Китаю Сі Цзіньпіном", "У Нідерландах оприлюднено результати розслідування причин катастрофи малайзійського літака "Боїнг" МН17 – О. Г. Крушинська, науково-популярні тексти " NASA explique la lumière mystérieuse sur Mars ", " L'arche de Noé pouvait-elle flotter ? ", " Y a-t-il des crevettes sous la croûte glacée d'une lune de Jupiter ? " – О. О. Ткаченко.

Під час 2-го, завершального, туру Всеукраїнської студентської олімпіади 2012–2015 навчальних років за спеціальністю "Переклад" (1-й тур проходив на місцях), що був організований кафедрою теорії і практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова і відбувався в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, учасникам Олімпіади було запропоновано автентичні уривки відповідних текстів, а саме неперекладені художній та науково-технічний тексти з подальшим їхнім перекладом та самостійним редагуванням українською, а також газетний суспільно-політичний текст українською, який учасники мали перекласти французькою.

Блок 1. Олімпіада 2013 року

Завдання 1. Художній переклад

Як переклад автентичного художнього твору під час Олімпіади 2012/13 навчального року було обрано уривок з популярного у Франції і світі роману Мюріель Барбері "Une gourmandise", що раніше ніколи не був перекладений українською, оскільки згідно з вимогами до текстів, з якими мають працювати студенти під час олімпіад, іншомовний твір має бути незнайомим за тематикою, стилістикою та часом написання, і вони самі, за змістом і лексикою, мають визначити тематичне і стилістичне спрямування текстів. Метою виконання подібного завдання з перекладу є об'єктивне і незалежне визначення студентського перекладу найвищої якості. Для порівняння уривки, які мали перекласти й відредагувати учасники олімпіади, супроводжувалися контрольними перекладами, виконаними членами оргкомітету.

Цільова аудиторія заходу – студенти старших курсів, які вільно володіють французькою мовою та цікавляться перекладом художньої літератури, філософських есе, технічних та медійних текстів тощо. Кожен учасник конкурсу мав змогу працювати самостійно. Тривалість роботи 45 хвилин. Учасники олімпіади мали змогу заздалегідь ознайомитись зі зразками робочих матеріалів, які вони отримали електронною поштою після їхньої реєстрації на участь в олімпіаді.

Muriel Barbery " Une gourmandise "

Surtout, il y avait le tilleul. Immense et dévorant, il menaçait d'année en année de submerger la maison de ses ramages tentaculaires qu'elle se refusait obstinément à faire tailler et il était hors de question de discuter la chose. Aux heures les plus chaudes de l'été, son ombrage importun offrait la plus odorante des tonnelles. Je m'asseyais sur le petit banc de bois vermoulu, contre le tronc, et

j'aspirais à grandes goulées avides l'odeur de miel pur et velouté qui s'échappait de ses fleurs d'or pâle. Un tilleul qui embaume dans la fin du jour, c'est un ravissement qui s'imprime en nous de manière indélébile et, au creux de notre joie d'exister, trace un sillon de bonheur que la douceur d'un soir de juillet à elle seule ne saurait expliquer. A humer à pleins poumons, dans mon souvenir, un parfum qui n'a plus effleuré mes narines depuis longtemps déjà, j'ai compris enfin ce qui en faisait l'arôme ; c'est la connivence du miel et de l'odeur si particulière qu'ont les feuilles des arbres, lorsqu'il a fait chaud longtemps et qu'elles sont empreintes de la poussière des beaux jours, qui provoque ce sentiment, absurde mais sublime que nous buvons dans l'air un concentré de l'été.

Примітка: Згідно з французькою орфографією перед так званими подвійними розділовими знаками (les signes de ponctuation doubles): крапка з комою (le point-virgule), двокрапка (les deux-ponts), знак оклику (le point d'exclamation), знак запитання (le point d'interrogation), лапки (les guillemets) – у французькій мові ставиться пробіл, наприклад:

Elle a déclaré : " C'est vrai ! ", " Sortez-vous ce soir ? ", " Une gourmandise ", " ...j'ai compris enfin ce qui en faisait l'arôme ; " .

Контрольний переклад

Мюріель Барбері "Смакота" ("Лакітки")

Особливо липа. Величезна й креслата, липа з року в рік погрожувала накрити будинок своїм спрутоподібним гіллям, але вона (бабця) так затято відмовлялася обрізати його, що подібне питання навіть не обговорювалося. У найспекотніші години літа зухвала (визивна) тінь дерева була найкращою пахучою бесідкою. Я всідався на невелику трухляву лавицю, обпирався об стовбур і великими жадібними ковтками пив аромат чистого оксамитового меду, який виділяв її блідо-золотавий цвіт. Липа, яка духмяніє в кінці дня, це насолода, що незгладимо проникає в нас, і в глибині нашої радості життя прокладає таку борозну щастя, що її не в змозі виразити навіть ніжність липневого

вечора. Вдихаючи на повні груди аромат, який так давно не торкався моїх ніздрів, я нарешті зрозумів, з чого він складався; це сполука меду і того особливого запаху, яким протягом довгої спеки пахне листя дерев, що пройнялося пилом погожих днів, от це і викликає таке безглузде але піднесене відчуття, наче ми п'ємо повітряний згусток літа.

Критерії оцінювання:

Дотримання змісту, адекватність перекладу – ... балів

Дотримання норм цільової мови – ... балів

Доцільність вжитих трансформацій – ... балів

Коректність перекладу реалій та фактології – ... балів

Збереження образності оригіналу – ... балів

Перекладацько-редакторський коментар

При перекладі, а також редагуванні короткої літературної форми, а в даному випадку названий уривок розглядається як завершене ціле, кожній лексичній одиниці тексту приділяється особлива увага, оскільки в умовах певного дефіциту мовних ресурсів (уривок налічує близько 900 знаків з пробілами) кожне слово, навіть допоміжне (наприклад, означений/неозначений артикль, присвійні займенники та ін.), несе відповідне смислове навантаження, від відтворення чи невідтворення якого виграє чи страждатиме зміст твору, а метою якісного перекладу є продовження життя оригіналу в іншій мові зі збереженням змісту і форми твору в їхній єдності. Особливою метою створення якісного перекладу, а також запорукою такого його виконання є контакт перекладача з автором, який умовно можна означити як *голос тексту*. Почути *голос тексту* означає працювати у злагоді з тим мовним континуумом, у якому письменник замислив свій твір, відчутти, у якому навколотекстовому просторі автор помістив події свого твору, наскільки відкрито чи приховано виклав свої настанови, що віртуальний читач мусить домислити самостійно, які мовні характеристики репрезентують відповідні ментальні образи –

тому іншою невід'ємною складовою роботи над перекладом є попереднє осмислення оригіналу та життєвого кредо автора, звісно, за умови, що ім'я останнього відоме студентам.

На думку поета, перекладача, письменника і літературного критика Валері Ларбо (1881–1957 рр.), за наявності у творі певних лексичних одиниць, властивих тій чи іншій епосі, наприклад історизмів, професіоналізмів чи відповідних термінологічних одиниць, визначаються умови та приблизний чи точний час, за яких був написаний твір. А також застосовуючи новітні досягнення перекладознавства як науки в єдності з іншими лінгвістичними, філософськими та психолінгвістичними складниками, а саме: герменевтикою та феноменологією (Мартін Гайдеггер), семіотикою, основами психоаналізу (Зигмунд Фройд та ін.), структурною антропологією (Клод Леві-Строс), онтологією, історією та історією світової культури та культури мови, що вивчається, можливий якісний переклад твору, що має всі чи майже всі якості оригіналу. Таким чином, як зазначав французький перекладач і дослідник перекладу Жан-Рене Ладміраль, перекладознавство початку ХХІ ст. очолює усі словесні науки. Тільки завдяки симбіозу вже згадуваних численних, часто суперечливих, складників лінгвістичної та розумової діяльності людини можливий єдино вірний, максимально наблизений до оригіналу переклад іншомовного тексту, що є заповітною мрією кожного перекладача, а також редактора!

У випадку роману під умовною назвою "Смакота" ("Une gourmandise"), до речі, вже сама назва твору містить неозначений артикль, який має привернути увагу спостережливого перекладача і підштовхнути його до пошуку якогось особливого підходу у відтворенні заголовка та його специфічної модальності, на яку вказує неозначений артикль. У такому випадку його можна перекласти з додаванням уточнювального прикметника: "Небувала (дивна, нова, несподівана, неждана, неочікувана) СМАКОТА (дивний смаколик)", а також "Лакітки", "Солодощі", "Неземна насолода" та ін.

Уточнення заголовка будь-якого твору рекомендоване під час редакторського аналізу вже виконаного перекладу, оскільки

заголовок належить до так званих сильних місць твору – мегаконцептів і концептів (початок твору, його кульмінація, початок і завершення частин, вживання тематичної лексики – сигнальних слів) і загалом відбиває провідну думку твору, авторську настанову. Редагування твору може виконувати професійний редактор (у видавництві), це редакторське редагування, або власне перекладач, тоді таке доведення тексту до норми називається авторським редагуванням. Переклад редагується також як з позицій автора, так і з позицій читача, що має розпізнати й запровадити досвідчений редактор.

У романі "Une gourmandise" й справді йдеться про французьку кулінарію, яка є складовою багатогранної національної спадщини цієї надзвичайної країни. Тому переклад чи відтворення заголовка є надзвичайно відповідальним завданням для перекладача, який у даному випадку водночас є і редактором власного перекладу. Не завжди назва твору відкрито відбиває його зміст, тому уважний і досвідчений перекладач чи редактор мусить розшифрувати авторський замисел, особливо, якщо він прихований, і відповідно відтворити його іншою мовою, при цьому максимально зберігаючи стиль закодованого авторського посилання, якщо таке є.

У наведеному уривку такою авторською таємницею є "un concentré de l'été", буквально, "якийсь концентрат літа", що у контрольному перекладі відтворено еквівалентом "повітряний згусток літа", його флюїд чи аромат, від тлумачення цього виразу студенти мусили ще раз повернутися до заголовка, і тоді назву уривка можна обирати між "Пахучим згустком літа", "Липневою насолодою", "Квітуchoю медовою липою", бо йдеться про насолоду від аромату липи і тих асоціацій, які вона викликає! Оскільки посилання на певний історичний час в уривку немає, то перекладачі вільні у виборі лексики, і загальною вимогою до якості роботи є відтворення краси дерева, насолоди від описаної літньої днини, відчуття безтурботності, стан розслаблення головного героя, які створюють відповідний настрій, тобто образ, замислений автором, і опис якого можуть спотворити невірно витлумачені сильні слова, що вжиті ним при описі квітуchoї липи, а саме:

dévorant, il menaçait, tentaculaires, son ombrage opportun та ін. Перекладаючи останні слова, перекладачам слід бути пильними, аби не зіпсувати загальної позитивної картини уривка.

Завдання 2. Науково-популярний текст

La NASA explique la lumière mystérieuse sur Mars

Ceci n'est pas un Martien mais un caillou. Après le déluge de commentaires qui a accompagné la publication par la NASA d'une photo prise par le robot Curiosity sur le sol de la planète Mars, l'Agence spatiale américaine (NASA) a publié un communiqué pour calmer les rumeurs. Cette lumière mystérieuse serait le reflet du Soleil. "Ce sont les explications les plus probables", dit le communiqué.

Sur Mars depuis août 2012, Curiosity a pris ces images juste après son arrivée à un point de cheminement appelé "Kimberley", entre le 2 et le 3 avril. Le point lumineux apparaît à l'horizon dans la même direction nord-ouest que celle du Soleil dans l'après-midi.

L'apparition de ce point avait excité la curiosité des chercheurs d'extraterrestres. De nombreux internautes ont zoomé sur l'image jusqu'à y voir une source lumineuse provenant du sol.

"Regardez attentivement la base de la lumière. Elle a une surface plate qui nous indique qu'elle provient du sol", a expliqué très doctement Scott C. Waring, du site UFO Sighting Daily. L'ufologue poursuit son explication en imaginant une vie extraterrestre souterraine et intelligente qui utilise des lumières artificielles

"comme nous le faisons".

Контрольний переклад

НАСА пояснює причину таємничого світла на Марсі

То не марсіанин, то – звичайний камінь (скеля). Після хвили (поток, лавини) коментарів, яку здійняла фотокартка, опублікована агентством НАСА, що була знята роботом

Кьюріосіті на поверхні Марсу, Космічне агентство НАСА випустило повідомлення (комюніке), аби припинити вигадки (припинити домисли). Таємниче світло, на думку фахівців, було звичайним сонячним спалахом (світлом). "Таке пояснення найбільш імовірне" – запевняє повідомлення.

Перебуваючи на Марсі з серпня 2012 р., Кьюріосіті зробив ці знімки зразу після його прибуття приблизно 2 чи 3 квітня в точку під назвою "Кімберлі". Світлова точка з'являється на горизонті якраз на північному заході, де о цій порі спостерігається захід Сонця (перебуває призахідне Сонце, де Сонце пополудні, відбувається захід Сонця).

Поява цієї точки викликала зацікавленість дослідників позаземних тіл (космічного простору). Численні користувачі інтернету змінювали масштаб точки (плями) доти, поки не побачили на фото, що джерело світла б'є з поверхні планети.

"Дивіться уважно на низ світлової точки. У неї пласка поверхня, що свідчить про те, що світло походить з ґрунту" – геть науково пояснив Скот С. Уоррінг на сайті УФО Сайтінг Дейлі. Уфолог продовжує своє пояснення, уявляючи позаземне підземне розумне життя, яке використовує штучне світло, "як це зазвичай робимо ми".

Перекладацько-редакторський коментар

При виконанні перекладів з науково-технічної літератури та їхнього редагування перекладач, а також редактор мусять бути обізнаними з тематикою своєї роботи, незалежно від галузей і умов, за яких вони її виконують. У даному випадку конкурсанти мали справу з науково-технічним текстом середньої складності, і їхніх базових знань мало вистачити для виконання якісного перекладу. Основною запорукою виконання вірного перекладу є їхня уважність, наприклад, у 2 абзаци є кілька дат, які слід точно розмістити в часі, аби переклад був адекватним, для цього слід звернути увагу на обставини місця і часу " Sur Mars depuis août 2012 ", " juste après son arrivée à un point de cheminement appelé " Kimberley " і " entre le 2 et le 3 avril ". Також варто звернути увагу на вживання прикметників "позаземний", "підземний",

іменників – "поверхня", "світло", "пляма", "спалах", "відблиск", "земля", "грунт" і дібрати відповідні еквіваленти, зважаючи на те, що йдеться про позаземне космічне тіло, а не про Землю.

При перекладі власних назв у даному випадку слід застосувати транслітеранти: НАСА, УФО, і транскрипти: Кьюрйосіті, "Кімберлі", УФО Сайтінг Дейлі та ін.

Загалом учасники олімпіади непогано справилися із завданням.

Примітка: комп'ютер уперто виправляє букву "ф" у слові "уфолог" на "р", "уролог", слід читати "уфолог", оскільки йдеться про дослідників невизначених літаючих об'єктів, нло, англійською: ufo, французькою – ovni, objet volant non-identifié. Цей та подібні комп'ютерні казуси можуть іноді прислужитися перекладачеві, а іноді зіграти з ним злий жарт. Неослабна уважність і критичне ставлення до інформації, з якою доводиться працювати, – запорука професійно виконаного і якісно відредагованого перекладу науково-технічного тексту!

Завдання 3. Суспільно-політичний текст

Північна Корея погрожує військовим конфліктом

Загострення войовничої риторики з боку керівництва КНДР за останні кілька місяців знову вивело на перший план занепокоєння щодо ядерних потужностей країни та її готовності до застосування атомної зброї. Ізольована і закрита для зовнішнього світу країна погрожує завдати ядерного удару по США і почати повномасштабну війну проти Південної Кореї.

На тлі посилення погроз і зростання напруження на Корейському півострові набирає обертів пропагандистська машина Пхеньяна. Молодий північнокорейський лідер Кім Чен Ин вирішив недвозначно продемонструвати своєму народу й армії, хто в домі господар. Мета – самоутвердитись при владі, успадкованій від батька, який доволі міцно тримав її у своїх руках. Саме тому невизначеність і непередбачуваність режиму Кім Чен Ина створюють напруження як серед мешканців

сусідніх країн, так і в дипломатичних колах та на міжнародних фінансових ринках.

Пхеньян заявляє, що перебуває у стані війни і готовий будь-якої миті перейти від слів до дій. Утім, наскільки серйозні ці погрози? З політичного погляду можна взяти це під сумнів. З технічного – усе можливо, адже з 1970-х рр. Північна Корея не припиняє процес озброєння і розвитку ракетної галузі.

Menaces de guerre de la Corée du Nord

L'augmentation récente de la rhétorique belliqueuse des instances dirigeantes nord-coréennes fait s'interroger sur de réelles capacités nucléaires du pays et s'il est prêt à les utiliser. L'Etat nord-coréen, replié sur lui-même et isolé sur la scène internationale menace de lancer une attaque nucléaire sur les Etats-Unis et d'entrer en guerre contre la Corée du Sud.

Sur fond de menaces multipliées et d'extrême tension sur la péninsule coréenne, la propagande bat son plein à Pyongyang. Son jeune leader Kim Jong Un est bien décidé à montrer à sa population et à ses troupes qu'il tient les rennes du pays. L'enjeu est de taille pour lui: asseoir son autorité après le règne incontesté de son père. C'est l'incertitude et l'imprévisibilité du régime de Kim Jong Un qui inquiètent les habitants dans les pays voisins, les diplomates et les marchés financiers internationaux.

Pyongyang se dit en état de guerre et est prêt à attaquer. Mais les menaces sont-elles crédibles ? Politiquement, on peut émettre des doutes. Techniquement, tout est possible, car depuis les années 70, la Corée du Nord engrange et développe ses missiles.

(Euronews 15.04.2013)

Перекладацько-редакторський коментар

При перекладі суспільно-політичного тексту іноземною мовою та його редагуванні варто, перш за все, дотримуватися відповідного стилю офіційно-ділового мовлення. При передачі топонімів слід дотримуватися стандартів цільової мови, а саме:

КНДР, Корейська Народно-Демократична Республіка перекладається: République populaire démocratique de Corée, RPDC, Північна Корея – la Corée du Nord, Південна Корея – la République de Corée чи la Corée du Sud, прикметники "північнокорейський", "південнокорейський" – nord-coréen, sud-coréen, назву столиці Північної Кореї Пхеньян відповідно відтворити як Pyongyang, а ім'я північнокорейського лідера Кім Чен Ина як Kim Jong Un – так, як це усталено у французьких медійних текстах. Названі лексичні одиниці викликають певні труднощі, якщо вони не засвоєні попередньо, вони ж спричинили у більшості учасників ряд неточностей під час перекладу.

Іменник "загострення", "augmentation", рекомендовано також перекладати синонімами "accroissement", "accélération", "montée", "exacerbation", останній містить сильний негативний відтінок.

Вираз "la rhétorique belliqueuse", який широко застосовується у масмедійних текстах, є точним і вдалим перекладом виразу "войовнича риторика", хоча може перекладатися і такими синонімами, як "rhétorique militaire", "militaire", "agressive", "provocante", "querelleuse".

Вирази "беззаперечне панування (царювання) його батька" чи "владу, успадковану від батька" рекомендовані до перекладу як "le règne incontesté de son père" та "le pouvoir d'Etat hérité de son père".

Метонімію "Пхеньян заявляє, що перебуває у стані війни і готовий у будь-який момент перейти від слів до дій" можна перекласти як "Pyongyang se dit en état de guerre et est prêt à attaquer à n'importe quel moment", а також "Pyongyang se déclare en état de guerre en se préparant à attaquer".

Загалом при перекладі з рідної мови на іноземну вибір відповідних лексичних одиниць залежить від багатой синонімії як української, так і французької мов – аби знайти потрібне слово, яке викликає труднощі, варто, відштовхуючись від синонімічного ряду слів українською перейти до їхнього вживання французькою: "воєнний, військовий, бойовий,

агресивний, сварливий, провокуючий " – " militaire, guerrier, belliqueux, agressif, querelleux, provocant ". Така лінгвостилістична "гра" часто допомагає підібрати влучні слова, які допоможуть точно відтворити, наприклад, важкоперекладні поняття. Але в умовах суспільно-політичного тексту велику роль відіграють якраз усталені перекладацькі штампи, які є ознакою стилю казенної мови офіційних комюніке і, загалом, непогано досліджені.

Блок 2. Олімпіада 2014 року

Завдання 1. Французька мова. Художній текст

Gérard de Cortanze " Miroirs "

Le lendemain, Nicolas d'Assan se rendit au rendez-vous. Il était fixé à quinze heures, au pied de la façade de brique rouge de l'église de la Madonna dell'Orte. Lui qui ne connaissait de la mer que celle qui se faufileait entre les flancs des navires du port de Cherbourg fut surpris de voir cette lagune lavée par le flot, et toute cette onde luisante qu'un vent léger ridait à peine et qui venait mourir sur la grève. Et il y avait aussi les couleurs de l'eau, noiratre, bleue, verte, et les odeurs enivrantes. Fallait-il qu'il vienne si loin pour connaître cette volupté ?

Après une courte attente, un homme s'avança vers lui, s'exprimant dans un français parfait :

- Il y a beaucoup de chats dans les environs de San Giobbe...
- Mais aussi beaucoup d'églises qui, comme Madonna dell'Orte, abritent des tableaux signés de peintres illustres, répondit Nicolas d'Assan, récitant mot pour mot la partie du message qui lui était dévouée.
- Comme le Tintoret.
- Qui a peint sur le mur de droite un *Jugement dernier*.
- Et sur le mur de gauche ?
- *Une Adoration du Veau d'or*.

Контрольний переклад

Жерар де Кортанз "Дзеркала"

Наступного дня Ніколя д'Асан пішов на побачення. Воно було призначене на п'ятнадцяту годину біля червоного цегляного фасаду церкви Мадонни дель'Орте. Досі про море він знав лише те, як воно хлюпоче між кораблями у шербурзькому порту, отож, здивувався від виду цієї вимитої течією лагуни, сяючі хвилі якої, ледь пожвавлені легким бризом, лагідно замирають на прибережному камінні. Ще було різне забарвлення води, чорнувате, блакитне, зелене, а також її запаморочливі пахощі. Варто було їхати так далеко, аби пізнати цю хіть?

За якусь мить підійшов чоловік, що звернувся до нього бездоганною французькою:

– Забагато котів в околицях Сан Джіобе...

– А також багато церков, в яких, як у церкві Мадонни дель'Орте, зберігається багато картин, намальованих славетними майстрами, відказав Ніколя д'Асан, дослівно відтворюючи свою частину довіреного йому гасла.

– Таких, як Тінторетто.

– З його *Страшним судом*, що на стіні праворуч.

– А що то ліворуч?

– *Поклоніння золотому Тільцю*.

Критерії оцінювання:

Дотримання змісту, адекватність перекладу – ... балів

Дотримання норм цільової мови – ... балів

Доцільність вжитих трансформацій – ... балів

Коректність перекладу реалій та фактології – ... балів

Збереження образності оригіналу – ... балів

Перекладацько-редакторський коментар

Особливістю уривка, який учасники олімпіади отримали як конкурсне завдання, є наявність у ньому так званої прецизійної лексики, до якої належать видатні дати, витвори мистецтва та архітектури, видатні історичні особи, відомі цитати і вислови та ін. Вірне вживання такої лексики доводить, що загальний культурний рівень учасників високий, їхня перекладацька компетенція належна, якість перекладу відповідна. Наприклад, власна назва церкви Madonna dell'Orte, Мадонна дель'Орте, у перекладі, згідно з традицією, відтворюється у вигляді транскрипта. Вираз "la façade de brique rouge de l'église" вимагає певної лексичної модуляції і транспозиції, де аналітичний прикметник "de brique", "з цегли", перекладається прикметником "цегляний", а колір цегли переноситься на означення кольору споруди, збудованої з цієї цегли – "червоного цегляного фасаду церкви Мадонни дель'Орте".

Наявність у уривку ім'я славетного художника пізнього Відродження і маньєризму Le Tintoret, Тінторетто, має бути відповідно відтвореним в українському перекладі, згідно з тим традиційним вживанням, яке запроваджене в мову. Те саме стосовно назв картин славетного майстра, які є алегоріями з біблійним підтекстом і увійшли в узус під своїми канонічними назвами. Картина художника *Jugement dernier* перекладається як *Страшний суд*, а *Une Adoration du Veau d'or* як *Поклоніння золотому тільцю*. Студенти мусять бути обізнаними з подібними істинами, оскільки такі вирази часто вживаються досвідченими журналістами, діячами культури, політичними лідерами і вміння їх перекладати, письмово чи усно, є запорукою добре виконаної роботи. Реалії вихідного тексту мають бути відтвореними у цільовій мові, тому що переклад не повинен пахнути перекладом, він мусить органічно вписатися в приймаючу мову, шануючи вимоги стилю!

Завдання 2. Науково-популярний текст

L'arche de Noé pouvait-elle flotter ?

Mercredi 9 avril sort au cinéma Noé avec Russell Crowe. L'occasion de se poser la grande question de physique que ce mythe suggère : l'arche de Noé, dans les dimensions que donne le texte biblique, pouvait-elle accueillir un couple de toutes les espèces animales terrestres et, surtout, pouvait-elle flotter ?

Mais revenons à Noé et à son entreprise de construction navale. Dans la Genèse, le Grand Architecte, qui a décidé de noyer la Terre sous un déluge, lui dit : " Fais-toi une arche en bois de gopher. L'arche aura trois cents coudées de longueur, cinquante coudées de largeur et trente coudées de hauteur ".

Premier problème : la coudée. Les étudiants ont trouvé la solution : 48,2 cm. L'arche avait donc 144,6 mètres de long, sur 24,1 mètres de large et 14,46 de haut.

Deuxième problème : le bois de "gopher" cité dans le texte. Les auteurs de l'étude ont gardé l'idée du bois de cyprès. Ils ont calculé la flottabilité de l'arche pour évaluer la cargaison totale qu'elle pourrait embarquer : plus de 50 000 tonnes.

L'étape cruciale arrive désormais : peser toutes les espèces animales et voir si deux exemplaires de chacune ne font pas couler la barquette de Noé. Cela ne résout pas tous les problèmes du mythe, à commencer par celui des provisions.

Контрольний переклад

Чи міг плавати (триматися на воді) Ноїв ковчег?

У середу 9 квітня на екрани виходить фільм про Ноя з Расселом Кроу у головній ролі. Це нагода поставити собі запитання щодо фізичних параметрів, на які натякає міф: чи міг Ноїв ковчег за тих розмірів, про які сказано у біблійному тексті, взяти на борт кожної земної тварі по парі і особливо, чи міг він триматися на воді?

Але повернімося до Ноя з його суднобудівельною галуззю (справою). У Бутті Великий Будівничий, який вирішив знищити Землю під час потопу, каже йому: "Зроби собі ковчег з дерева гофер. Нехай ковчег буде трьохсот ліктів у довжину, п'ятдесяти ліктів у ширину і тридцяти ліктів у висоту".

Перша проблема: лікоть, який дорівнює 48,2 см. Таким чином можна вирахувати розміри ковчегу – він був завдовжки 144,6 м завширшки 24,1 м і заввишки 14,46 м.

Друга проблема: дерево "гофер", яке містить текст. Автори дослідження схилиються до думки, що йдеться про кипарис. Вони вираховували плавучість ковчегу з вантажем, який він може вмістити: понад 50 тисяч тон.

Настає вирішальний етап: зважити всіх цих тварин і подивитися, чи дві особини кожного виду не потоплять свого контейнера (човника, корита, упаковки). Це не вирішує всіх проблем міфу, особливо починаючи з проблеми харчів.

Перекладацько-редакторський коментар

Даний науково-популярний текст характеризується вживанням філософської чи біблійної термінології, яка спирається на певні мовні традиції, штампи чи стандарти. Оскільки у людському мисленні і мовленні подібна лексика закріплена у вигляді конкретних образів, зміна їхнього написання може спричинити емоційний конфлікт між продуцентом і реципієнтом інформації, тому вимагає відповідного відтворення. У таких випадках доцільне вживання архаїзмів і історизмів, старослов'янizmів, на які відповідним чином реагує людська пам'ять на рівні підсвідомості – "Буття", "Ноїв ковчег", "потоп", "кожної тварі – по парі", "ковчег з дерева гофер", а також відповідні, властиві часові, одиниці міри і ваги – лікоть, верста і т. п. Загальне емоційне тло статті дещо іронічне, глузливе, і це глузування приховане, що слід також відтворити таким самим способом, приховано й дотепно. Відкритим глузування стає тоді, коли ми зустрічаємо слово *la barquette de Noé*, *Ноїв човник*, *Ноева упаковка* чи *Ноїв контейнер*, слово "barquette", буквально – човник, набуває зовсім іншого значення: в наш час вираз *barquette de fruits, de fraises* (посудина з фруктами, полуницями) вживається як *бакалійна упаковка для збереження харчових продуктів* у

супермаркетах, контейнер, вираз, який у даному контексті можна відтворити навіть як *Ноеве корито*, аби український читач отримав свою частку гарного настрою, читаючи цю статтю.

Завдання 3. Суспільно-політичний текст

Мішель Обама зустрілася з лідером Китаю Сі Цзіньпіном*

Мішель Обама прибула з візитом до Китаю. Цей візит Першої леді Сполучених Штатів зумовлений потребою у зміцненні китайсько-американських відносин, позначених певною недовірою.

Дружину американського президента запросила Перша леді Китаю. Пень Ліюань** супроводжуватиме гостю під час її поїздки країною. Разом з Мішель Обамою подорожують її мати та дві доньки: Саша та Малія.

Перша леді Америки розпочала з Пекіну свій семиденний візит, який має на меті сприяти співробітництву у галузі освіти та культури між двома країнами – світовими лідерами.

Мішель Обама зустрілася з президентом Китаю Сі Цзіньпіном, незважаючи на його незадоволення з приводу недавнього візиту до Вашингтону Далай Лами***. Програма перебування Першої леді у Китаї передбачає, однак, відвідини тибетського ресторану, що після візиту до Вашингтону Далай Лами має засвідчити надану йому підтримку. Передбачається також подорож до Забороненого міста. Мають відбутися зустрічі з китайськими та американськими студентами, адже основною темою візиту Мішель Обама до Китаю є освіта.

* Xi Jinping

** Peng Liyua

*** Dalaï Lama

Контрольний переклад

Michelle Obama a rencontré le Président chinois Xi Jinping.

Michelle Obama effectue une visite d'une semaine en Chine : objectif, renforcer les relations sino-américaines, caractérisées par la méfiance.

L'épouse du Président américain a été reçue à Pékin par l'épouse du Président chinois Peng Liyua. Michelle Obama était accompagnée de la femme du Président chinois pendant son voyage. La mère de Michelle Obama et les filles du couple présidentiel Sasha et Malia sont aussi du voyage.

La Première dame américaine a commencé son voyage de sept jours en Chine par Pékin. Son voyage a pour but de promouvoir les échanges éducatifs et culturels entre les deux géants mondiaux.

Michelle Obama a rencontré le Président chinois Xi Jinping, irrité par la récente visite à Washington du Dalaï Lama.

La First lady a pourtant prévu de déjeuner dans un restaurant tibétain, soulignant, après la visite du Dalaï Lama à Washington, le soutien des Etats-Unis à cette cause.

Il est prévue la visite de la Cité interdite. Il y aura aussi des rencontres avec des étudiants chinois et américains, le thème dominant de la semaine, c'est l'éducation.

Перекладацько-редакторський коментар

Суспільно-політичні масмедійні матеріали напрочуд різноманітні щодо їхнього стилю і жанру, серед них розрізняють: документально-ділові папери, до яких відносять різні законодавчі акти, статті конституцій; численні дипломатичні тексти: ноти, комюніке, угоди, статuti організацій; інформаційно-описові матеріали, репортажі оглядового й оцінювального характеру, історичні довідки, полеміко-теоретичні статті; а також публіцистичні матеріали.

Стаття "Мішель Обама зустрілася з лідером Китаю Сі Цзіньпіном" належить до інформаційно-описового репортажного жанру. Особливістю перекладу таких матеріалів є суворе дотримання протоколу світової дипломатії, оскільки йдеться про перших осіб двох світових гігантів – США і КНДР, стосунки між якими не такі прості.

Водночас текст має цікаву особливість або свою модальність. Це абзац, де йдеться про бажання Першої леді, Мішель Обами, пообідати у тибетському ресторані задля непрямого, невербального наміру підтримати Далай Ламу в екзилі, що його перед тим приймали у Вашингтоні. Перекладачі повинні бути обізнаними з тим, що Тибет окупований Китаєм, і обережними при перекладі такої інформації, аби некоректним словом не створити конфліктної ситуації і не викликати нарікань ні з однієї, ні з іншої високої сторони.

Мова репортажу має бути витримана, піднесена, урочиста, офіційна, дистанційована.

Вирази "президентське подружжя", "Перша леді Америки", "дружина китайського президента Пень Ліюань" – штампи, які часто зустрічаються у французькій мові для позначення вищих державних посадових осіб тощо, їх слід відповідно відтворювати: "couple présidentiel", "La Première dame américaine", "La First lady", "l'épouse du Président chinois Peng Liyua" та ін.

Речення "головною метою візиту є навчання" доцільне у його усталеному офіційному звучанні, "le thème dominant de la semaine, c'est l'éducation", де іменник "тиждень", час перебування у країні, замінює поняття "візит", мету перебування в країні, це метонімія підміни.

При перекладі подібних статей важлива обізнаність перекладачів з проблематикою перекладу й редагування подібних матеріалів.

Блок 3. Олімпіада 2015 року

Завдання 1. Французька мова. Художній переклад

Herbert Le Porrier " Le luthier de Crémone "

L'image conventionnelle d'un artisan appliqué se forme à ma vue et sous ma plume, mais ne rend pas vraiment compte de la réalité que je prétends fixer. Il y avait assurément de longs moments dans la journée où le bonhomme Antoine lâchait ses outils pour diverses raisons, et ce serait abusif de le présenter comme une mécanique conçue et montée pour gratter le bois. Quand je me fus approché de lui et que je le connus mieux, ce qui n'était pas facile car il n'y encourageait guère, je sus bientôt à quel point l'apparence contrariait ici le sens de la création.

Ce que j'avais pris à courte vue du grattement était en vérité des caresses. Par-delà l'élaboration de la forme, le geste visait à rendre la matière consentante, complice d'un projet imaginaire dont la main se posait comme médiatrice. Il faut, selon le cas, entre soixante-dix et quatre-vingt-cinq pièces de bois divers pour façonner un violon, en gros moitié moins que d'os dans un être humain, et chaque fragment est à considérer comme un objet fini, et la part infinie de tout.

Контрольний переклад

Ербер Ле Пор'є "Лютняр з Кремони"

Звичайний образ досвідченого майстра постає перед моїми очима і на папері, але не відбиває по-справжньому тієї правди, яку я збираюся відтворити. Впродовж дня напевне бували тривалі проміжки часу, коли панотець Антоніо з різних причин кидав свої інструменти, і було б непоштиво змальовувати його наче довершений механізм, що створений, аби тесати дерево.

Коли я з ним ще тільки сходився і коли пізнав його краще, що було нелегко, бо він до того геть не спонукав, я невдовзі усвідомив, до якої міри зовнішність у подібному випадку може суперечити сенсові чоловіка.

Те, що я легковажно прийняв за стругання деревини, насправді було ласками. Крім удосконалення форми, сам процес мав перетворити матеріал на погідливого заручника усвідомленого наміру, де рука була лише посередником. Аби зробити скрипку, залежно від моделі, може знадобитися від 70 до 85 деталей з різної деревини, що загалом на добру половину менше кісток скелету людини, але кожен фрагмент має стати окремим довершеним предметом і непомітною часткою цілого.

Критерії оцінювання:

Дотримання змісту, адекватність перекладу – ... балів

Дотримання норм цільової мови – ... балів

Доцільність вжитих трансформацій – ... балів

Коректність перекладу реалій та фактології – ... балів

Збереження образності оригіналу – ... балів

Перекладацько-редакторський коментар

Під час третього року Олімпіади учасники мали перекласти уривок з історичного роману письменника Ербера Ле Пор'є "Скрипковий майстер з Кремони", у якому розповідається про славного лютняра, скрипкового майстра з італійського міста Кремони Антоніо Страдіварі.

Загальний тон уривка можна означити як епічний, багатослівний, що властиве стилю історичних романів. Речення в уривку складні з кількома підрядними – означальними, часу, способу дії, а також мають у своєму складі порівняння.

Характерною особливістю тексту є можливість працювати з великою кількістю синонімів, звісно, за наявності перекладацької компетентності, винахідливості, кмітливості і сміливості. За зовнішніми параметрами тексту час розповіді – невизначений, хоча можна здогадатися, що йдеться про період розквіту музичної

культури Італії і становлення скрипкової майстерності зокрема. Вибір лексики – за виконавцями. Основна вимога – попри велику свободу у доборі лексичних одиниць, відтворення мовлення інтелігентної, чутливої і спостережливої людини, якою є оповідач. Для зразка пропонується відредагований уривок із застосуванням контекстуальних чи ситуативних синонімів: дієслівних, іменникових, прикметникових.

Наявність у мовленні чи тексті великої кількості прикметників свідчить про психологічну повноту автора чи мовця, тому вірному тлумаченню прикметників надається велика увага. Під час редагування перекладу в дужках були запропоновані синонімічні ряди, які мають стосунок до тематики уривку.

Розширене редагування уривка з роману Ербера Ле Пор'є "Скрипковий майстер з Кремони" ("Лютняр з Кремони")

Увазі студентів пропонується дослідження з використанням близьких за семантикою контекстуальних синонімічних рядів, у дужках вказані прикметникові, дієслівні, іменникові та прислівникові синоніми:

Звичайний (*звичний, умовний, загальний, середній, нейтральний, пересічний*) образ (*портрет, вигляд, зовнішність*) досвідченого (*працьовитого, старанного, пильного, спритного, серйозного, зосередженого*) майстра (*ремісника, теслі, робітника, трударя, фахівця*) постає перед моїми очима і на папері (*виникає, складається, утворюється у мене на очах і під моїм пером*), але не відбиває по-справжньому тієї дійсності (*істини, правди*), яку я збираюся повідомити (*засвідчити, увічнити, сказати, передати, вловити, відтворити*). Напевне впродовж дня бували певні проміжки часу (*цілі години, навзи, перерви*), коли пан (*сеньйор, панотець*) Антоніо з різних причин кидав свої інструменти (*знаряддя*), і було б непоштиво (*невірно, нечемно, нечесно, некоректно*) зображати (*змальовувати*) його наче довершений механізм (*пристрій, машину, прилад*), створений (*тільки й здатний що, придатний, народжений*)

лише для обробки (*стругання, тесати дерево*) деревини (*теслярства*).

Коли я з ним ще тільки сходився (*познайомився*) і коли пізнав його краще, що було нелегко (*непросто, складно, важко*), бо він до того геть не спонукав (*не схиляв, не підбадьорював*), то я невдовзі (*незабаром*) усвідомив (*зрозумів, помітив*), до якої міри зовнішність (*риси, портрет людини, вигляд чоловіка*) у даному (*подібному, згадуваному*) випадку може суперечити (*не збігатися з*) сенсу (*вмісту, змісту, покликанню, внутрішньому світу, духовності, значенню*) чоловіка (*людської істоти, людини, людського існування, життя*).

Те, що я невідомо (*легковажно*) прийняв за стругання (*шкрябання, обдирання*) деревини (*дерева, дощок, матеріалу*), насправді було ніжністю (*пестощами, ласками, любов'ю*). Крім удосконалення форми, сам процес мав перетворити матеріал на піддатливого (*погідливого, слухняного*) заручника задуманого (*замисленого, вигаданого*) наміру (*плану, проекту, мети, творіння*), у якому рука була лише посередником (*виконавцем, автоматом, важелем*). Аби зробити скрипку (*музичний інструмент, виріб*), залежно (*згідно з*) від випадку (*моделі, конструкції, замовлення*), може знадобитися від 70 до 85 деталей (*частин, складників*) з різної деревини, що загалом (*в загальних рисах*) наполовину менше опорно-рухового апарату людини (*кісток, кістяка, скелета*), але кожен фрагмент (*складник, елемент, деталь, дріб'язок*) має стати довершеним (*досконалим, вичерпним*) елементом (*витвором, предметом*) і суцільною (*непомітною, необхідною*) часткою (*складовою*) цілого (*готового інструмента*).

Завдання 2. Науково-популярний текст

Y a-t-il des crevettes sous la croûte glacée d'une lune de Jupiter ?

La NASA vient de diffuser une nouvelle version du portrait d'Europe, l'un des quatre principaux satellites naturels de Jupiter, réalisé à partir d'images prises par la caméra SSI de la sonde américaine Galileo en 1995 et en 1998. Les couleurs sont

близько 15 років тому для наукового експерименту: на ній застосували дещо зарізкий контраст кольорів з метою виявлення ущелин і розломів, що переорали поверхню цього супутника.

Перебуваючи цілий день у потоці зображень із багатьох екранів, які нас оточують, ми іноді забуваємо про природне багатство світу й значущість візуальних скарбів, зібраних машинами, які ми відправили для того, аби досліджувати наше космічне оточення.

За матеріалами газети "Монд"

Перекладацько-редакторський коментар

Назва статті дещо компромісна, вона містить іменник "креветки", певно для того, аби повернути до статті якомога більшу кількість читачів. Про цих так званих креветок йдеться у науково-популярних текстах, у яких досліджується життя мікроорганізмів на дні океанських глибин і які за характером своєї життєдіяльності нагадують колонії креветок. За аналогією автор статті припускає, що під крижаною кіркою (крижаним покриттям) на супутнику Юпітера може існувати одна із форм життя. Не всі студенти ризикнули і залишили слово "креветки" у перекладі, були такі, які переклали його гіперонімом "життя", що є непоганим рішенням, окремі вирішили, що текст містить описку і переклали його як "тріщину", "crevasse", що схвально, тому що здоровий скепсис як критичне ставлення до роботи іноді допомагає знайти оптимальне рішення будь-якої проблеми, перекладацької чи редакторської зокрема.

Вираз "principaux satellites naturels" рекомендований до перекладу як "найбільші природні супутники", а не "найголовніші", як переклала більшість учасників. Вираз "l'œil nu" перекладається: "неозброєним оком", "vaisseau spatial" як "космічний корабель", "mettre en évidence les craquements et les fissures qui bouleversent la surface de ce satellite" бажано перекласти: "з метою виявлення ущелин і розломів, що *переорали* поверхню цього супутника", бо наявність сильного дієслова "bouleverser", "збурювати", "провокувати" вимагає пошуку такого ж відповідника при перекладі, тоді "les

сраquements et les fissures " ("тріщини й розколини") вимагатиме "ущелин і розломів", аби відтворити те, що показане на світлинні. Якщо текст супроводжують ілюстрації, вони мають братися до уваги, на них часто можуть міститися корисні підказки. Наприклад, іменник "сраquement" означає "шум, тріск чи гуркіт від ламання, розривів" тощо, а в тексті він вжитий як "результат цієї дії", це метонімія підміни, отже для його перекладу потрібно знайти слово, що точно пасуватиме стилю статті у згадуваній ситуації.

Завдання 3. Суспільно-політичний текст

У Нідерландах оприлюднено результати розслідування причин катастрофи малайзійського літака "Боїнг" МН17

30 березня офіційні представники судочинства Нідерландів оприлюднили матеріали міжнародного розслідування причин катастрофи літака "Боїнг" МН17 Малайзійських авіаліній. Пасажирський літак, який прямував з Амстердаму до столиці Малайзії Куала Лумпуру*, розбився на сході України 17 липня 2014 року. Трагедія забрала життя 298 людей, 196 з яких – жителі Нідерландів.

Серед матеріалів, зібраних міжнародною комісією з розслідування (Joint Investigation Team, JIT), яку очолюють Нідерланди і до якої входять представники Малайзії, Австралії, Бельгії та України, є записи розмов проросійських сепаратистів, які більш ніж обурили міжнародну спільноту. Ці документи підтверджують причетність проросійських сепаратистів і Росії до скоєного злочину.

Комісія дійшла висновку, що літак було зруйновано у повітрі ще до падіння, великою кількістю об'єктів, що рухались із значною швидкістю. Серед металевих уламків, зібраних на місці падіння літака, знайдено фрагменти ракети зенітно-ракетного комплексу "Бук". На одному з них експерти змогли виявити частину серійного номеру ракети, який свідчить, що вона була

виготовлена в Росії. Експерти не виключають, що запуском ракети керував російський екіпаж.

Контрольний переклад

Les résultats de l'enquête sur le crash du Boeing malaisien MH17 sont publiés aux Pays-Bas

Les autorités judiciaires néerlandaises ont publié, le 30 mars, une série de documents émanant du groupe d'enquête international sur les causes du crash du vol MH-17 de la compagnie Malaysia Airlines. L'avion de ligne parti d'Amsterdam pour Kuala Lumpur s'était écrasé dans l'est de l'Ukraine le 17 juillet 2014, faisant 298 victimes, dont 196 Néerlandais.

Dans les éléments récoltés par l'équipe d'enquête (Joint Investigation Team, JIT) dirigée par les Pays-Bas et qui comprend aussi des responsables de Malaisie, d'Australie, de Belgique et d'Ukraine figurent des enregistrements de conversations des séparatistes prorusses plus que troublants pour la communauté internationale. Selon ces documents, l'hypothèse de l'implication de séparatistes prorusses et de la Russie se trouve renforcée.

L'équipe d'enquête a conclu que l'avion s'était désintégré après avoir été frappé à très grande vitesse par un grand nombre d'objets avant de s'écraser. Parmi les éléments métalliques, retrouvés au lieu de l'accident, certains peuvent provenir d'un missile Buk. Sur l'un des éléments les experts ont pu découvrir la partie du numéro du série du missile, qui prouve son origine russe. Les experts ne rendent pas impossible que le lancement du missile ait été dirigé par l'équipage russe.

" Le Monde "

Перекладацько-редакторський коментар

Тематика статті під назвою "У Нідерландах оприлюднено результати розслідування причин катастрофи малайзійського

літака "Боїнг" МН17" настільки трагічна, що кожний притомний перекладач миттю переймається відповідальністю завдання, де йдеться про масову загибель людей і звинувачення у ній конкретної сторони, про що свідчать результати судово-балістичної і медичної експертизи і що теж є не вельми приємним завданням для тієї людини, на яку покладене завдання повідомити світові про цю трагедію. Перекладач певним чином бере на себе відповідальність за точність і коректність відтворення інформації. Переклад такого матеріалу має бути виваженим, максимально тактовним і точним. Власні назви та топоніми перекладаються згідно з існуючими нормами мов, що взаємодіють, англіцизми і русизми відповідно транскрибуються чи транслітеруються.

Іменник "crash" – падіння, перекладається узагальненням "катастрофа", вираз "les résultats sont publiés" як "результати оприлюднені", останнє є успішно знайденим контекстуальним синонімом слів "опубліковані", "надруковані", "оголошені", "заявлені". Речення "Трагедія забрала життя 298 людей" перекладена дієприслівниковим зворотом "faisant 298 victimes", буквально "спричинивши 298 жертв", що є нормою французьких медійних текстів. При перекладі виразу "записи розмов проросійських сепаратистів, які більш ніж обурили міжнародну спільноту" ("des enregistrements de conversations des séparatistes prorusses plus que troublants pour la communauté internationale") виконано заміну підрядного означального речення на дієприкметник з відповідним прислівниковим супроводом.

Обставину місця "серед металевих уламків" рекомендовано до перекладу як "parmi les restes (éclats, épaves, fragments) métalliques", а не "parmi les éléments métalliques". Вираз "Пасажирський літак, який прямував із Амстердаму до столиці Малайзії Куала Лумпуру" має свій відповідник у вигляді: "L'avion de ligne parti d'Amsterdam pour Kuala Lumpur".

Головним завданням при перекладі подібних матеріалів є робота з їхньою психоемоційною складовою – в даному випадку перекладач є медіатором, що покликаний передати інформацію

таким чином, аби не нашкодити, не зробити гірше чи боляче, адже йдеться про загибель не лише дорослих, а й кількох дітей. Текст перекладу має бути максимально наближений до оригіналу, етична складова домінує.

Самостійне виконання перекладу та редагування

Студентам пропонуються різні за стилем та тематикою тексти для перекладу, переклавши текст, вони обмінюються ним зі своїми товаришами, які виконують його редагування з подальшим порівнянням з оригіналом, обговоренням результатів, а також визначенням краще відредагованих перекладів.

Можливе усне групове виконання перекладів і їхнє редагування. Метою колективного виконання завдання є пошук оптимального тематичного варіанта тексту.

Devoir 1. Déterminer le thème, le genre du texte, choisir le titre, traduire et rédiger:

En étudiant le récit de la Chronique des temps passés par Nestor relatif à Kyï, personnage légendaire slave, fondateur de la ville de Kyïv, dans le contexte de la situation internationale des Ve et VIe siècles, les historiens en ont déduit que Kyï était très certainement une figure historique réelle du VIe siècle. Selon eux, il était bien le chef de l'union polane de tribus, qui négocia avec Byzance sous Justinien Ier, fit aussi campagne contre elle et proposa de défendre ses frontières septentrionales contre l'expansion des Slaves ; celui aussi qui rencontra Justinien en 530, mais dut par la suite abandonner le territoire danubien et revenir en terre polane, a Kyïv, ville, qui, depuis, porte son nom.

Cette explication paraît parfaitement vraisemblable. Ainsi donc, les tribus ou groupements de tribus slaves dont parle la Chronique à propos de Kyï, notamment les Polanes, existaient au VIe siècle, mais étaient alors connus sous le nom d'Antes qu'employaient à leur propos les historiens byzantins.

Devoir 2. Lire, analyser, déterminer le thème, trouver les équivalents des noms propres, traduire et rédiger le texte :

Marie Cardinal

Les mots pour le dire

" Tu vois cette étoile ?.. La plus brillante, là-bas. C'est l'étoile du berger. Elle se lève la première... On raconte que c'est elle qui guidait les rois mages. "

" Tu vois celles-là... Regarde bien... Suis mon doigt. Il y en a quatre en rectangle et puis trois derrière comme une queue. C'est la Grande Ourse... Tu la vois ? "

Elle s'assurait que j'avais bien vu le Chariot dans la noirceur et elle continuait à détailler la nuit.

" Voilà la Petite Ourse... Et ce W là, tu le vois ?... Le vois-tu ? C'est Véga. Et ce brouillard par-là, c'est la Voie Lactée... Une assemblée d'étoiles, il y en a des millions et des millions... "

J'étais debout contre elle. Elle me tenait par la main. Elle me racontait les distances énormes qui nous séparaient de ces lumières dont certaines étaient déjà éteintes mais dont nous percevions encore le reflet tant le chemin était long pour aller de là-bas à nous. Elle me parlait de la Lune, du Soleil, de la Terre, de cette pavane fantastique que dansaient tous les astres et nous avec eux...

Devoir 3. Lire le texte, déterminer son style, relever les mots difficiles, préciser leur signification, déterminer les mots-clés, traduire en rédigeant ce texte :

Isabelle Filliozat

Les racines de la violence

C'est l'impuissance qui préside la violence

Quand les émotions ressenties à l'occasion de la blessure, de l'injustice ou de la frustration sont exprimées et entendues, la personne qui les subit peut restaurer son intégrité. La violence n'est pas colère, elle est l'échec de la colère.

Quand on n'a pas la possibilité de s'affirmer, d'être entendu, de résoudre un problème, on se sent impuissant et de plus en plus dépendant d'autrui. On se sent petit, on a de plus en plus peur. Trop de besoins non satisfaits, mais surtout l'absence de pouvoir réel sur sa vie, font le lit de la violence. La haine est accumulation de sentiments d'injustice, de détresse, de frustration qui n'ont pas pu trouver d'issue.

Les jeunes qui cassent et frappent ont-ils toujours été respectés par les adultes ?

Toutes ces souffrances qu'on n'a pas voulu entendre sont devenues haine.

Quand les mots ne passent plus, quand les besoins deviennent tels qu'ils ne sont plus gérables, la violence représente une ultime tentative de porter un message, un effort désespéré en vue de provoquer un contact, de combattre une terrible impuissance à se faire entendre.

Le fantasme de toute-puissance est une tentative maladroite et mortifère de restaurer son identité blessée par la terrible impuissance ressentie enfant. Pour recouvrer une illusion de puissance l'ancien enfant blessé peut s'identifier à une personne ou à un groupe qui a le pouvoir, ou devenir violent.

La rage est une émotion des plus difficiles à réguler car elle est énergisante, voire enivrante. On se sent fort. Le violent ne veut pas voir que sa violence vient de lui. Il accuse l'enfant (la femme, le Juif, le Tibétain, le tutsi..)

Quand l'agresseur est le plus fort, la victime doit se soumettre en ravalant sa colère. Ce n'est qu'elle se trouve à son tour en position de dominer quelqu'un, qu'elle peut en profiter pour libérer sa rage sans prendre de risque.

Le plus souvent sont agressés: les femmes, culturellement soumises, les minorités, socialement handicapées, et les enfants, biologiquement dépendants.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Тест 1. Київ

1. Traduire en rédigeant :

Kyïv est une très belle ville mais c'est surtout en été qu'agit son charme, quand les coupoles d'or de ses églises reflètent le soleil ! La beauté naturelle de ce cite incita ses premiers habitants à s'y établir, voici 1500 ans ! La Kyïv d'aujourd'hui est un mélange de Rous Kyïvienne, de soviétisme, de patriotisme ukrainien et de désordre capitaliste !

2. Traduire, indiquer le type de transformation

Chapeau noir à larges bords

Raconter des bobards

Etre aux prises

Monter à cru

A l'envie

Le cœur de chou

Etre né coiffé

Les bottines à semelles compensées

30 euros tout rond

La mise en plis

3. Traduire :

Ви будете вражені, коли відвідаєте Печерську лавру, побуваєте на чарівному Андріївському узвозі, київському Монмартрі, чи прогуляєтеся парками, що розкинулися на берегах Дніпра. Влітку нема нічого кращого, ніж відпочинок на пляжах Гідропарку.

4. Traduire:

Badr Shaker as-Sayyab " Je sais enfin "

Je sais enfin qu'elle est ma terre,
Je sais enfin qu'elle est part de moi-même,
Je sais enfin qu'elle est mon temps vécu,
Sans elle je ne le pourrais vivre...

Тест 2. Київ

1. Traduire en rédigeant :

Vous oublierez tout en visitant la Laure des Catacombes, en flânant dans la charmante Andriyvsky descente (ouzviz), le Montmartre kyïvien, ou en vous promenant aux parcs qui surplombent les bords du Dnipro. En été, rien de mieux que le repos sur le sable des plages de l'Hydroparc.

2. Traduire, indiquer le type de transformation

Le marteau et l'enclume
Ramasser les mûres
Sans préjudice
Motion de confiance
En toute impunité
Les us et les coutumes
Tirer à vue
Dormir comme une souche
Brodé à la chaînette

3. Traduire :

За легендою три брати-слов'яни із сестрою заснували Київ 482 року. Найстарший з них, Кий, дав назву місту, тоді як імена братів, Щека, Хорива і їхньої сестри Либеді збереглися в багатій топонімії міста. Засновники міста увічнені в Пам'ятнику заснування Києва, що височить на правому березі Дніпра.

Guillaume Apollinaire " Je souhaite "

Je souhaite dans ma maison :
Une femme ayant raison,
Un chat passant parmi les livres,
Des amis en toute saison
Sans lesquels je ne peux pas vivre !

Тест 3. Київ

1. Traduire en rédigeant:

Selon la légende ce sont trois frères slaves et leur sœur qui fondèrent Kyïv en 482. Le plus âgé donna son nom à la ville, alors que ses frères Shtchek, Khoriv et leur sœur Lybid apparaissent de nos jours dans la riche toponimie de la ville. La statue de ces quatre personnages légendaires, Monument de la fondation de Kyïv, se dresse sur la rive droite du Dniπρο.

2. Traduire, indiquer le type de transformation

Mot de passe
Largeur de cheveu
Le silence assourdissant
Marcher sur le fil du rasoir
Un sale mouchard
Appareil digestif
Voiture de tête
Invoquer le Paraclet
Poule-pondeuse
Bercail

3. Traduire :

Місто розквітло по-справжньому за 400 років, коли перейшло під управління новгородських вікінгів (варягів). Близько 882

року варязький князь Олег прибув до Києва з метою встановлення контролю над київськими землями, проголосив себе хазяїном цих земель, започаткувавши Київську Русь, русий старослов'янською означає червоний, рудий.

4. Traduire:

Edmond Rostand " Coccinelle "

Coccinelle, demoiselle,
Ou t'en vas-tu, donc ?
Je m'en vais dans le soleil
Car c'est là qu'est ma maison.
Bonjour, bonjour, dit le soleil.
Il fait chaud, il fait bon.
Le monde est plein de merveille.
Il fait bon de se lever tôt.

Тест 4. Київ

1. Traduire:

La cité commença à réellement prospérer 400 ans plus tard, quand elle passa sous la domination des Vikings (Varègues) de Novgorod. Vers 882 le roi viking Oleh a pris la ville avec le but de s'assurer le contrôle de ces terres et se déclara roi, ce fut la naissance de la Rous Kyïvienne, le mot slave " rous " signifiant rouge, roux, aux cheveux roux.

2. Traduire, indiquer le type de transformation :

Déguster un bon repas national
Mais toute médaille a son revers
Adopter le chistianisme
Une vague de prospérité
Un sol épais riche en humus

Les fuseaux horaires
Barrage de Dnirogues
Un blindé militaire
Un conflit d'intérêt
Un amour réciproque

3. Traduire :

Центр і старе місто знаходяться на західному березі Дніпра, це його правий берег. Старе місто, Поділ, розташоване в долині вздовж Дніпра і є великим річковим портом ще з часів Київської Русі. Торговельний центр міста розташований на Хрещатику і на площі (Майдані) Незалежності. Найвідомішою окрасою міста є Софійський собор, будівництво якого розпочалося 1037 року за часів Ярослава Мудрого.

4. Traduire:

Robert Desnos " La sauterelle "

Saute, saute, sauterelle,
Car c'est aujourd'hui jeudi.
– Je sauterai, nous dit-elle,
Du lundi au samedi.

Saute, saute, sauterelle,
A travers tout le quartier,
Sautez, donc, demoiselle,
Puisque c'est votre métier.

Тест 5. Одеса

1. Traduire en rédigeant :

Ville en plein essor, dynamique et décadente, Odessa semble tout droit sortie de la littérature. Son célèbre escalier Potemkine descend

vers la mer Noire et le plus grand port marchand du pays, tandis qu'une foule cosmopolite évolue dans les rues verdoyantes, organisées en damier et bordées d'édifices néoclassiques aux tons pastel.

2. Traduire, indiquer le type de transformation

A même le sol
Mon petit loup
Tueur à gages
Cartouche de cigarettes
Il est fier de son pedigree
Alice au pays des merveilles
Si j'ose dire
Evacuer un calcul rénal
Mine patibulaire
Au vu et au su de tout le monde

3. Traduire:

Катерина Друга хотіла зробити з Одеси Санкт-Петербург на півдні. Її фаворит, генерал Григорій Потьомкін, почав здійснювати цю мрію, захопивши в 1789 році турецьку фортецю Хаджибей, розташовану в тій місцевості. Потьомкін помер 1794 року до початку робіт, але його офіцери наглядали за будівництвом міста.

4. Traduire : Clément Maraut " De soi-même "

Plus ne suis ce que j'ai été
Et ne le saurai jamais être
Mon beau printemps et mon été
Ont fait le saut par la fenêtre,
Amour, tu as été mon maître,
Je t'ai servi sous tous les dieux.
Ah, si je pouvais deux fois naître
Comme je te servirais mieux !

Тест 6. Одеса

1. Traduire en rédigeant :

Catherine II voulait faire d'Odessa la Saint-Petersbourg du Sud. Son favori, le général Grigori Potemkine, commença à réaliser ce rêve en s'emparant en 1789 de la forteresse turque de Hadjibey, qui occupait alors le site. Potemkine mourut en 1794, avant le début des travaux, et ses commandants supervisèrent la construction de la cité.

2. Traduire, indiquer le type de transformation

Feuille punaisée au mur
Gazelle craintive
Clé des songes
Créé dans la même argile
Rouleau sacs-poubelle noirs
Comme un poisson sur la berge
Dernières bribes de la fortune
Etre aux avirons
Aspect diurne et nocturne
Autour du 15 mai

3. Traduire :

Динамічне й декадентське місто в повному розквіті, Одеса наче щойно вийшла з літератури. Її славетні Потьомкінські сходи ведуть до Чорного моря і найбільшого торговельного порту країни, а багатомовна юрба тим часом пливе вулицями, розташованими у шаховому порядку, обсадженими зеленню та оточеними неокласичними спорудами в пастельних тонах.

4. Traduire :

Maurice Carême " Bonté "

Il faut plus d'une pomme
Pour remplir un panier.
Il faut plus d'un pommier
Pour que chante un verger.
Mais il ne faut qu'un homme
Pour qu'un peu de bonté
Luise, comme une pomme,
Que l'on veut partager.

Тест 7. Одеса

1. Traduire en rédigeant :

Le général hispano-napolitain José de Ribas qui donna son nom à l'artère principale de la ville, la rue Deribasivska, édifia le port. Le duc de Richelieu (Armand-Emmanuel du Plessis, arrière-petit-neveu du cardinal), ayant fui la Révolution française, devient le premier gouverneur de la ville (1803–1814).

2. Traduire, indiquer le type de transformation

Se sauver de toutes jambes
Un bâton de rouge à lèvres
Bateau chargé à ras bord de marchandises
Une volée de marches en bois
Industrie de pêche et de salage de la morue
Ecraser l'opposition dans l'œuf
Marcher sur le fil du rasoir
Fuseaux horaires
C'est plus que probable
Une pomme de pin

3. Traduire :

Величезна потреба у робочій силі перетворила місто на притулок для втікачів-кріпосних, злочинців, відступників і дисидентів. Починаючи з 1880 року, Одеса стає другим портом країни за масштабами перевезень і першим портом з експорту зернових, а також потужним індустріальним центром.

4. Traduire :

Robert Desnos " Dernier poème "

J'ai rêvé tellement fort de toi
J'ai tellement marché, tellement parlé,
Tellement aimé ton ombre,
Qu'il ne me reste plus rien de toi.
Il me reste d'être l'ombre parmi les ombres
D'être cent fois plus ombre que l'ombre,
D'être l'ombre qui viendra et reviendra
Dans ta vie ensoleillée.

Тест 8. Одеса

1. Traduire en rédigeant :

L'énorme besoin de main-d'œuvre fit de la cité un refuge pour les cerfs en fuite, les criminels, les rênégats et les dissidents. Dans les années 1880, Odessa était le second port de Russie, avec les céréales comme principale exportation, et une importante base industrielle.

2. Traduire, indiquer le type de transformation :

Au bord des larmes
Regard gourmand
Agir de concert
Peignoir de bain mauve
Une démarche de canard
Du hareng sous la fourrure (le hareng en fourrure)

La résistance des matériaux
La faucille et le marteau
Devant une psyché
Etouffer dans l'œuf

3. Traduire :

Іспансько-неаполітанський генерал Хосе де Рибас, той, що дав своє імя головній артерії міста, вулиці Дерібасівській, спорудив порт. Герцог Рішельє, правнучатий племінник кардинала, втікаючи від французької революції, став першим губернатором міста (1803–1814).

4. Traduire:

Robert Desnos " Le Camélia et le Dalhia "

Un troupeau de camélias
Puis un troupeau de dalhias
Ont traversé notre pelouse.
Dalhias et camélias,
L'an est un et les mois sont douze
Camélias et dalhias.

Тест 9. Львів

1. Traduire en rédigeant :

Après avoir envahi la Rouss kyïvienne en 1240 les hordes mongoles ne poursuivirent pas vers l'ouest jusqu'à la puissante province de Galicie-Volhynie. S'ils tentèrent quelques rares excursions, la région demeura largement autonome sous les règnes du prince Roman Mstyslavitch, de son fils Danylo Halyskyi et de leurs descendants.

2. Traduire, indiquer le type de transformation :

Sans coup férir
Fermé comme une huître
Tout est à votre taille
Etre au volant
Des références au bas de page
Se sentir à sa place
Sustenter un malade
Dévorer à belles dents
En aparté
Lâcher le chien

3. Traduire :

Загадковий, галасливий, з його розкішною архітектурою, Львів за повним правом пишається тим, що є найменш радянським містом України. Внесений до світової спадщини Юнеско, центр представляє послідовні нашарування стилів, некласичного, рококо, бароко, ренесансу і готики. Жоден блок радянського бетону не спотворює краси міста в його історичному центрі.

4. Traduire:

Jacques Prévert " Quand la vie est... une perle "

Quand la vie est un collier
Chaque jour est une perle
Quand la vie est une cage
Chaque jour est une larme
Quand la vie est une forêt
Chaque jour est un arbre
Quand la vie est un arbre
Chaque jour est une branche
Quand la vie est une dbanche
Chaque jour est une feuille...

Тест 10. Львів

1. Traduire en rédigeant :

Mystérieuse, effervescente, avec son architecture superbe, Lviv se targue, à juste titre, d'être la ville la moins soviétique d'Ukraine. Inscrit au patrimoine mondial de l'Unesco, le centre présente les couches successives des styles, néoclassique, rococo, baroque, Renaissance et gothique. Aucun bloc de béton soviétique ne gêne la vue de sa beauté au centre-ville.

2. Traduire, indiquer le type de transformation :

Pertes encourues

Bien nanti

Boire la calice jusqu'à la lie

Cataractes du ciel

Microbe virulent

Motion de censure

Adopter une motion

Autre temps autres mœurs

À la longue

La prohibition

3. Traduire :

Після захоплення Київської Русі 1240 року монголи не продовжили свого походу на захід до кордонів могутнього князівства Галичини-Волині. Якщо вони й здійснили кілька невдалих рейдів, регіон за царювання князя Романа Мстиславича, його сина Данила Галицького та їхніх нащадків здебільшого залишався автономним.

4. Traduire:

P. Luquet " L'hiver "

Voici l'hiver ! Les hirondelles

Ont abandonné leurs doux nids,
Mais les moineaux, moins frileux qu'elles,
Sont restés avec leurs petits.
Ils savent que sur la fenêtre,
Quand la neige étend son manteau,
Le petit enfant viendra mettre
Le dîner au petit oiseau.

Тест 11. Львів

1. Traduire en rédigeant :

Plochtcha Rynok, ancienne place de marché, de nos jours le centre historique de Lviv, est inscrite au Patrimoine mondial de l'Unesco en 1998. L'hôtel de ville du XIXe s. avec les fontaines, représentant les dieux grecs à chaque angle, se dresse au centre. Les édifices qui entourent la place, à 3 ou à 4 étages, ont 3 fenêtres donnant sur la place à chaque étage, des fenêtres supplémentaires entraînant un impot à l'époque ! Seuls les riches pouvaient se le permettre !

2. Traduire, indiquer le type de transformation :

Plantes vivaces
Prix prohibitifs
Mesures prohibitives
En vase clos
Chevronné
Prenons un triangle isocèle
Coup d'envoi
Comme le funambule sur son fil
Visage taché de son
Poupée de son

3. Traduire :

Датовані XVII ст. бернардинські церква і монастир, в наш час греко-католицька церква св. Андрія, мають найкращий барочний інтер'єр Львова. Вражає стеля, вкрита відреставрованими фресками. Під час недільних відправ численні віряни оточують церкву, і їхні урочисті співи лунають довкола.

4. Traduire :

P. Vaillant-Couturier " Il neige "

Il neige...

On dit ce sont les plumes d'ange...

Il neige...

Il neige sur les pommes.

Il neige sur les alphabets.

La ville avec sa rue à piège

Est pleine de marchands de pommes,

Et marchands de fleurs, et d'alphabets.

Тест 12. Львів

1. Traduire en rédigeant :

Datant du XVIIe s., l'église et le monastère bernardins, aujourd'hui église catholique grec St-André, possèdent le plus bel intérieur baroque de Lviv. Le plafond couvert de fresques fraîchement restaurées est particulièrement remarquable. Lors des messes du dimanche, les fidèles débordent dans la rue et leurs chants résonnent sur la place.

2. Traduire, indiquer le type de transformation :

L'édredon le plus chaud est bourré du duvet.

Les recherches sont faites activement le long de la voie.

Le crime n'aurait pas eu le vol pour mobile.

La tenue de soirée est de rigueur.

Personne n'ose l'approcher.
J'en ai ras le bol.
Je ne connais aucun étudiant qui puisse l'égaliser.
Elle la connaît de vue.
Cuire dans le four à 100° C.
Il s'installe dans le fauteuil comme si cette maison était devenue la sienne.

3. Traduire :

Площа Ринок, колишня базарна площа, розташована в чарівному історичному центрі Львова, який 1998 р. зарахований до світової спадщини Юнеско. В центрі площі височить Ратуша, оздоблена фонтанами зі статуями грецьких богів. Будинки, що оточують площу, мають лише по 3 вікна на кожному з 4 чи 5 поверхів. За додаткові вікна слід було платити чимале мито, що могли собі дозволити лише дуже багаті.

5. Traduire:

L. Aragon " Juillet "

Même quand le soleil s'éteint sur la Patrie
Les couleurs de juillet sont celles de la France
C'est le mois où l'oeillet fleurit
C'est le mois où le peuple écrit
Sur la Bastille : ici l'on danse !

Тест 13

Danielle Stell " Villa N 2 "

Trouver la juste traduction des locutions figées, expliquer leur signification, trouver les synonymes :

1. gérer la situation

2. trancher le cordon ombilical
3. offrir sur un plateau d'argent
4. sortir en trombe
5. dire à qn ce qu'on avait sur le cœur
6. des sandales à talons hauts
7. brancher son ordinateur portable
8. avoir 5 oscars à son actif
9. fermé comme une huître
10. faire griller les steaks
11. une coupe de sorbet nappée de crème Chantilly
12. une équipe soudée
13. arrêté pour détention de drogue
14. regarder les choses en face
15. sustenter un malade (soutenir)

Tect 14

Traduire et rédiger les propositions, déterminer les transformations traductrices, retraduire en utilisant les synonymes :

1. Elle ne quittait pas sa mère d'une semelle.
2. Elle se teignait les cheveux.
3. Au bout de seize ans leur salle de bain commençait à être bien fatiguée.
4. L'espace de quelques instants elle trouva la situation assez drôle.
5. Ce changement brutal lui avait causé le choc dont elle ne s'était pas encore remise.
6. Sans ce bijou, elle se serait sentie encore moins à sa place.
7. Tout est à ma taille (robe de nuit, chemise, babouches).
8. J'aime votre tournure d'esprit.
9. Elle trouva cette affirmation pour le moins inattendue.
10. Ma maison a tout d'une écurie et mériterait ce nom.
11. Je craignais qu'elle ne fasse une overdose.
12. Elle risquait de lui porter préjudice.
13. Elle disait que j'étais un pauvre type coincé.

14. Elle n'aurait échangé sa vie contre la sienne pour tout l'or du monde.
15. Ce devait être dans les gènes.
16. La première année a été un vrai calvaire.
17. Elle se demandait si sa fille lui pardonnerait jamais sa décision.
18. J'ai cru que j'allais m'évanouir d'inanition (d'épuisement)
19. Fatiguée, elle avait l'impression d'être passée sous le rouleau compresseur.
20. Elle a mis son chapeau de paille à petits bords.
21. Elle l'appela donc sur son fixe et Molly lui apprit que son père était chez Alice.
22. Elle a ouvert la chemise cartonnée (un dossier).
23. Philippe était au volant et les deux enfants bavardaient sur la banquette arrière.
24. Elle avait le cœur qui battait la chamade (tachycardie).
25. Avec un peu de chance, tout se passerait bien.
26. C'était parti pour une grande aventure.
27. Les acteurs donnaient le meilleur d'eux-mêmes.
28. Je l'ai remarquée sur le chemin du retour.
29. Il a fallu décapsuler une bouteille.
30. La soirée, très réussie, fut suivie d'une réception.

Tect 15

1. Lire et analyser le texte, déterminer son genre, traduire :

Gérard de Cortanze " Indigo "

Aux chutes de neige du lever du jour ont succédé de fines poussières blanches qui voltigent dans l'air froid. Un calme absolu règne sur tout, annonciateur du grésil qui ne manquera pas de tomber et blanchira les empreintes laissées par les hommes.

Bien que l'après-midi soit à peine entamée, la ville de Rumilly, sur laquelle veille la tour carrée sans clocher de l'église Saint-Pierre, est plongée dans une obscurité si épaisse qu'on peut penser qu'elle est encore tenue en lisières par la nuit. On ne voit plus rien des

ruelles encadrées de vieilles maisons aux arcades en ogive ; ni de la rue principale où se trouvent les cafés et les boutiques ; ni de la gare du chemin de fer établie à l'extrémité de la place d'Armes ; ni des débris des remparts ; ni de l'esplanade du promontoire au pied duquel se marient les eaux du Chéran et de la Néphra prises par les glaces. Rumilly, cité industrielle et commerçante, est immobile et comme en attente d'un événement qui la sortira de sa léthargie.

2. Trouver des synonymes dans le texte :

Tempête de neige –

Petit jour –

Cristaux de neige –

Traces des pas –

Réveiller –

3. Quels mots du texte vous font penser que les événements moroses se préparent à venir ? Citez les mots ayant le sens négatif.

4. Traduire :

1. Досвітній снігопад замінив тонкий білий порошок, що пасмами кружляє в холодному повітрі.

2. Абсолютний спокій панує довкола.

3. Дарма, що перевалило за полудень, місто потонуло у такій щільній пітьмі, що, здається, ніч ще тримає його у своїх обіймах.

4. Не видно ні центральної вулиці, ані провулків, ані залізничного вокзалу на краю площі Слави.

5. Скуті кригою, у підніжжі кріпосних стін сплять ріки.

Тест 16

1. Lire et analyser le texte, déterminer son genre, traduire :

Jean Hougron " Par qui le scandale "

Barassis m'avait annoncé sa visite pour cinq heures. Il était en retard comme d'habitude. Il aimait qu'on l'attende. Quand il s'agissait de prendre avantage sur les gens, il n'y avait pas de petits moyens pour Barassis.

Je m'étais arrêté devant la fenêtre et je regardais la rue cinq étages plus bas, les voitures en procession et l'agent qui se débattait au carrefour, le sifflet entre les dents, en pleine émeute. Des enfants jouaient dans le bassin de sable du square et tous les bancs avaient leur brochette de promeneurs. J'étais mains aux poches, l'esprit vide, mécontent, quand Barassis entra.

Il enveloppa la moquette bleue, les rayons chargés de livres et la petite table de céramique, écartelée sur ses quatre pieds obliques, d'un coup d'oeil admiratif.

– Tu es logé vraiment comme un prince, Essen...

Il pinça le pli de son pantalon, ce qui fit apparaître des chaussettes rouge violacé d'un surprenant effet. Il les contempla avec satisfaction.

– Tu sais où je les ai achetées?.. A Rome, chez un marchand spécialisé dans l'habillement des cardinaux...

2. Trouver des synonymes dans le texte :

Fixer la rencontre –

Imposer sa volonté –

Etre debout –

Gendarme –

De mauvaise humeur –

3. En quelles relations étaient les personnages du fragment lu ?
Citez des mots qui le prouvent.

4. Traduire:

2. Барасіс повідомив, що прийде о п'ятій, але запізнився, як завжди.

3. Коли йшлося про те, аби взяти над ким верх, він нічим не нехтував.

4. Зі свистком в зубах, жандарм тупцював на перехресті.
5. Діти бавилися у пісочнику.
6. Живеш, наче шляхтич, Есене.

Тест 17

Trouver la juste traduction des œuvres :

- a) Adieux aux armes (Hemingway)
- b) A l'est d'Eden (Steinbeck)
- c) Barbier de Séville ou la Précaution inutile (Beaumarchais)
- d) Cerisaie (Tchekhov)
- e) De l'origine des espèces (Darwin)
- f) Enlèvement des filles de Leucippe
- g) Foire aux vanités (Tackeray)
- h) Iphigénie en Tauride (opéra de Gluck)
- i) Loup des steppes (Hesse)
- j) Othello ou le Maure de Venise (Shakespeare)

Тест 18

a) Traduire, expliquer le sens de ces expressions :

1. Avoir une bonne friture
2. Aux heures perdues
3. Une pince de homard
4. Le nez busqué
5. Une poitrine généreuse
6. Un jugement sommaire
7. La perceuse
8. Une machine autoportable
9. Le bricolage
10. Une vitre cassée

b) Rédiger ce vers, tiré des Evangiles :

Il est plus facile à un chameau de passer par le trou d'une aiguille qu'à un riche d'entrer au Royaume de Dieu.

Luc 18 :25

c) Reproduire le sens de la poésie de Hervé Bazin " J'aime, dit l'amant " :

J'aime, dit l'amant
Je parle, dit le député
J'enseigne, dit le professeur
Je regne, dit le roi
Je crois, dit le moine
Je pense, dit le philosophe,
je trouve, dit le savant
Je vis, dit le bon gars
Et c'est le seul qui ne se trompe pas !

Tect 19

a) Traduire :

1. Une paix délicieuse
2. Un casier de homard
3. Régler une douche capricieuse
4. Un tub de charbon
5. Une oreille bien ourlée
6. A pas feutrés
7. Une bouilloire qui fume
8. Une courte attente
9. Sur le mur de droite
10. Une rhétorique martiale

b) Rédiger ce vers, tiré des Evangiles :

Celui qui moissonne reçoit un salaire, et amasse des fruits pour la vie éternelle, afin que celui qui sème et celui qui moissonne se réjouissent ensemble.

Jean 4 : 36

c) Reproduire le sens de la poésie " Chanson " de Jacques Prévert :

Quel jour sommes-nous ?
Nous sommes tous les jours, mon amie
Nous sommes toute la vie, mon amour
Nous nous aimons et nous vivons
Nous nous aimons et nous vivons
Et nous ne savons pas ce que c'est que la vie
Et nous ne savons pas ce que c'est que le jour
Et nous ne savons pas ce que c'est que l'amour.

Tect 20

1. Traduire en choisissant le lexique propre au style de l'extrait, déterminer par quels moyens sont exprimés les thèmes et les rhèmes dans ce texte :

Le plus simple, devant un tel échec, serait de reconnaître que le réalisme dit socialiste a peu de choses à voir avec le grand art et que les révolutionnaires, dans l'intérêt même de la révolution, devraient chercher une autre esthétique. On sait au contraire que les défenseurs crient qu'il n'y a pas d'art possible en dehors de lui. Ils le croient, en effet. Mais ma conviction profonde est qu'ils ne le croient pas et qu'ils ont décidé, en eux-mêmes, que les valeurs artistiques devraient être soumises aux valeurs de l'action révolutionnaire. Si cela était dit clairement, la discussion serait plus facile. On peut respecter ce grand renoncement chez les hommes qui souffrent trop de contraste entre le malheur de tous et les privilèges attachés parfois à un destin d'artiste, qui refusent l'insupportable distance où se séparent ceux

que la misère bâillonne et ceux dont la vocation est au contraire de s'exprimer toujours.

Albert Camus, Discours de Suède, p. 46

2. Traduire, déterminer le lexique qui domine dans ce passage du roman " Frère François " par Julien Green :

Страх перед таємними гріхами вони відчували і без Франциска. Він нагадував про них, але без показного справедливого обурення, як духовенство, без погроз вогнем і тортурами, а з невтішним сумом і з поривами болісної ніжності, ніби втрачаючи коханих дітей. За браком слів він починає жестикулювати і ніжно усміхатися. Якими красномовними були руки, що тягнулися до нього! Їм хотілося впасти навколішки, аби заспокоїти його і пообіцяти повернутися на шлях Господній. Були жінки, які робили це зразу, без зайвого сорому, закохані в Бога, в небо, в усе, і в проповідника, звичайно, бо вони італійки... Деякі чоловіки чинили, як вони, бо всіх підкорила його сила.

Випадкові священики мовчки спостерігали.

Жульєн Грін, Брат Франциск, с. 119

Тест 21

1. Traduire en prêtent attention au lexique biblique, trouver des synonymes contextuels du dit lexique, comparer le texte original avec la traduction du devoir 2 du test 20 :

L'effroi des fautes secrètes dont leur vie était pleine, ils le ressentaient sans que François fût obligé de le leur dire, mais il le leur disait malgré tout, non pas avec les grands effets de sainte indignation du clergé et ses menaces de feu et de tortures, mais avec une tristesse inconsolable et des élans de tendresse déchirante comme s'il allait perdre ses enfants bien-aimés et, ne trouvant pas ses mots, il se mettait à faire des gestes, le visage ruisselant. Quelle éloquence valait ces mains tendues vers eux ? On avait envie de se jeter à genoux pour le réconforter et lui promettre de revenir au

Seigneur. Il y avait des femmes qui le faisaient tout à coup sans fausse honte, amoureuses de Dieu, du ciel, de tout, du Prédicateur sans doute, Italiennes... Quelques hommes les imitaient, les jeunes surtout, tous se sentaient atteints.

Des prêtres de passage observaient en silence.

Julien Green, Frère François, p. 147

2. Trouver dans le fragment ci-dessus :

Страх
Справедливе обурення
Духовенство
Погрози пеклом і тортурами
Невтішний сум
Пронизлива ніжність
Любі діти
Впасти навколішки
Повернутися до Господа
Закохані в Бога

Тест 22

1. Traduire en prêtant attention aux figures de style qu'on remarque dans ce texte :

Les mots pouvaient être des véhicules inoffencifs, des autos tamponneuses multicolores qui s'entrechoquaient dans la vie quotidienne, faisant jaillir des herbes d'étincelles qui ne blésaient pas.

Les mots pouvaient être des particules vibratiles animant constamment l'existence, ou des cellules se phagocytant, ou des globules se liguant pour avaler goulûment des microbes et repousser les invasions étrangères.

Les mots pouvaient être des blessures ou des cicatrices de blessure, ils pouvaient ressembler à une dent gâtée dans un sourire de plaisir.

Les mots pouvaient aussi être des géants, des rocs profondément enfoncés dans la terre, solides, et grâce auxquels on franchissait des rapides.

Les mots pouvaient enfin être des monstres, les S.S. de l'inconscient, refoulant la pensée des vivants dans les prisons de l'oubli.

Marie Cardinal, Les mots pour le dire, p. 283

2. Traduire, en précisant en quoi consiste le sens figuré des métaphores employées dans le texte :

Ісус зітхає: вони захоплюються лише штрихом з того, що Син Божий збирається здійснити. І багато хто не захоче в це повірити. Чудо з чудес – це те, що не вкладається у звичайну логіку і що визнає тільки віра. Що існує для більшості людей поза тим, що можна побачити і до чого можна доторкнутися? О, надлюдське завдання переконати їх у тому, в чому має переконати жива Любов! Він знає, що з кожним днем все більші людські стада схилятимуться перед крихітною проскуркою. Закатований і живий Ісус у вигляді хлібної крихти підніме незчисленні людські маси в усіх світах, хіба можна порівнювати майбутні народи з купкою юдеїв, що згуртувалися біля нього в Єрусалимі і Капернаумі? Настав час першого слова неймовірної істини.

Франсуа Моріак, Ісусове життя, с. 108

Тест 23

1. Traduire, en indiquant par quels moyens on traduit le pronom indéfini "on", quelles transformations avez-vous utilisées pour traduire ce pronom :

On a été embauchés en deux minutes au téléphone, explique Guillaume qui travaille depuis la fin du mois du juin au ramassage des melons près de Champagne-les-Marais dans le sud de la Vendée avec son copain Pierre.

Ces étudiants en biologie avouent avoir besoin de " thunes " (pièce de 5 francs) pour payer une partie de leurs études. Cependant ce travail trouvé facilement se révèle vite une rude épreuve pour ces jeunes gens de 19 ans. 65 heures de travail dans la première semaine, ça calme l'enthousiasme ! " Le patron nous a fait savoir qu'on pouvait aussi travailler le dimanche ", explique Pierre, qui ajoute : " On a refusé ".

A la découverte de presse française, p. 83

2. Traduire en déterminant de quelles figures de style il s'agit dans ce texte, comparer la traduction avec l'original du teste 22 :

Слова можуть бути некривдними інструментами, галасливими різнобарвними човниками, що з бризками безпечних леліток натикаються одне на одного в повсякденні.

Слова можуть бути вібруючими частками, що безперервно постачають життєві сили, або об'єднаними в ланцюг ланками фагоцитів, що жадібно поглинають ворожі мікроби й блокують їхнє вторгнення.

Слова можуть стати ранами або шрамами, можуть походити на гнилий зуб, що спотворює чарівну усмішку.

Слова бувають велетнями, скелями, міцно заглибленими в землю, надією, з якою долають стрімчак.

Марі Кардіналь, Знайти слова, с. 93

Тест 24

1. Traduire : quelles transformations avez-vous faites en traduisant ce texte ?

Il m'a parlé des poissons qu'il avait pris dans un trou, un peu plus loin, avant la guerre. Il m'a demandé si j'étais pêcheur. Je lui ai dit que non, qu'une fois seulement j'avais pêché à la grenade. " Et vous n'avez pas eu d'ennuis ? " Il réprouvait ces méthodes-là. " C'est pas du sport... Faut laisser sa chance au poisson... Et où que c'était que vous faisiez ça ? – En Indochine. – Ah ! dans ces pays-là, bien sûr,

tout est permis. " Il m'a raconté des années de campagne de son père, en Turquie, pendant la Grande Guerre. Je lui ai demandé : " Vous ne vous ennuyez pas, là, toute la journée, sur votre petit banc ? – Pourquoi je m'ennuierais ?.. Je m'ennuie jamais, moi. " ça l'avait vexé, ma question. Il m'en voulait, me tournait carrément le dos.

Jean Hougron, Par qui le scandale, p. 188

2. Traduire : parlez de la place des adjectifs épithètes que vous avez utilisés dans la traduction :

Скільки святкових днів! Верхи Франциск одне за одним об'їжджає володіння батька. На його плечах один з тих чарівних тонких плащів, який в'ється на вітрі і від якого божеволіє вишукане товариство. Цей юнак так елегантно тримається верхи, що його приймають за дворянина. Як йому вдається така зухвалість? Трохи по-дитячому, смішно, але хіба це має значення? Він юний і щасливий, що живе, а горизонти такі звабливі. Він без втоми милується луками, лісами і світлом. Особливо світлом. Друзі наздоганяють його, разом, вони на конях скачуть серед п'янкої краси рідної природи.

Жульєн Грін, Брат Франциск, с. 28

Тест 25

1. Traduire : préciser les transformations utilisées dans cette traduction:

La ronde des hivers et des étés se déroule avec la même languissante monotonie sur les bruyères et les châtaigneraies du Ségala, toujours aussi processif, aussi pittoresque. L'hôtel Prunet, grâce à M. Régis, figure depuis un an en bonne place dans tous les guides touristiques, et, chose digne de remarque, les vertus culinaires de cet établissement ne s'en sont pas trouvées altérées. Léonce Cajarc s'est, paraît-il, assagi. On a réussi à lui faire comprendre qu'il pourrait fort bien y avoir, au bout de ses fredaines, un solide conseil

judiciaire, agrémenté de déchéance de la puissance paternelle. Maître Labeyrie porte allégrement ses soixante-quatorze années. Sa réélection au conseil général a été triomphale.

Pierre Benoît, Le déjeuner au Sousceyrac

2. Traduire : par quels moyens sont exprimés les thèmes et les rhèmes dans ce texte ?

Руїни, висока вежа, кам'яний циліндр без отвору, не рахуючи маленьких дверей, перед якими ми стояли. Андре знав дорогу і пішов першим до вежі. Він тримав двері, поки я виривалась з колючих лап ожини, що чіплялась до джинсів. Коли, нарешті, ми опинились всередині, я побачила на долівці зелену грайливу травичку, низенький густий килим, всипаний рожевими і блакитними зірочками, схожими на килимкові рослини в підніжжі ангела-провісника на картині Ботічеллі. Серед суворої і стриманої краси, що мене оточувала, ця несподівана вишуканість вражала.

Я зайшла і застигла на місці, зачарована красою. Вежа не мала даху і ніби вела на небо, окреслюючи на ньому майже правильне коло.

Марі Кардіналь, Знайти слова

Тест 26

1. Traduire : relever les termes relatifs à la paléontologie:

Les plus vieilles traces de la vie humaine en Ukraine remontent à l'âge de la pierre, plus précisément au paléolithique inférieur (environ 200 000 av. J.-C.), elles ont été découvertes dans le sud de la Crimée (station de Kiik-Kobaà au bord de la mer d'Azov (Amvrosiivka), dans la région des rapides du Dnipro (Krouhlyk), en Volhynie et dans la région de Jytomir. Au paléolithique moyen (100 000 – 40 000 av. J.-C.) le peuplement s'est intensifié. Les stations de Kiik-Koba, Tchokourtcha, Starosillia, Kodak – le long du Dnipro, Derkoul – le long du Donets, Molodove I – le long du Dniestr (ukr. Dniester)

datent de cette époque. Au paléolithique supérieur (40 000 – 15 000 av. J.-C.) pratiquement tout le territoire de l'Ukraine était peuplé.

Arkady Joukovsky, Histoire de l'Ukraine, p. 3

2. Traduire, commenter votre traduction :

Але ж і в хвилину небезпеки залишаєшся людиною з усіма людськими клопотами, і я був голодний і хотів пити. Якщо тільки дістанемося Сіснероса, думав я, там заправимося і знову в дорогу, і от рано-раненько ми в Касабланці. Та й по всьому! Ми з Нері підемо до міста... деякі кав'яреньки на світанку вже відчинені... Посідаємо за столики, нам подадуть свіжі рогалики й каву з молоком, і посміємося з небезпек минулої ночі. Ми з Нері приймаємо вранішні дари життя. Так старій селянці було б важко відчутти Бога, аби не мала вона мальованого образка, немудрої ладанки, чоток: аби ми почули, з нами треба розмовляти простою зрозумілою мовою.

Сент-Екзюпері, Планета людей, с. 14

Тест 27

1. Traduire : commentez le sens du premier alinéa du texte.

XXV

– Les hommes, dit le petit prince, ils s'enfourment dans les rapides, mais ils ne savent plus ce qu'ils cherchent. Alors ils s'agitent et tournent en rond....

Et il ajouta :

– Ce n'est pas la peine...

Le puits que nous avons atteint ne rassemblait pas aux puits sahariens. Les puits sahariens sont de simples trous creusés dans le sable. Celui-là ressemblait à un puits de village. Mais il n'y avait là aucun village, et je croyais rêver.

– C'est étrange, dis-je au petit prince, tout est prêt : la poulie, le seau et la corde...

Il rit, toucha la corde, fit jouer la poulie.

Et la poulie gémit comme gémit une vieille girouette quand le vent a longtemps dormi.

Saint-Exupéry, *Le petit prince*, p. 64

2. Traduire : quel est le ton de ce texte, trouver les mots qui renforcent son idée-maîtresse ?

Вже п'ять хвилин він чекав на причалі перед Бон Есперанс, страшний ростр якої повністю затуляв вид на лиман. Довкола серед куп вугілля та пірамід з діжок гралися діти. Крики і сміх, звісно, до нього доходили, але, стоячи з опущеною головою, він, здавалося, нічого не чув. Це був високий чоловік у старому драповому пальті з величезними кишнями, у які він застромив руки, у насунутому на очі капелюсі, криси якого затуляли усе обличчя. Він стояв непорушно з величезною валізою біля ніг.

Коли по нього прийшли, він сам узяв валізу, від ваги якої затремтіла рука, і вузьким трапом пішов за своїм провідником і далі палубою. Його провели до каюти.

Жульєн Грін, *Левіафан*, *Всесвіт*, № 1–2, 2009

3. Comparer l'original avec la traduction du test 22 devoir 2 :

Jésus soupire en lui-même : ils admirent ce qui n'était qu'une figure de ce que le fils de Dieu va accomplir. Mais beaucoup ne voudront pas y croire. Le miracle des miracles est celui qui ne tombe pas sous les sens et que reconnaît la foi seule. Qu'y a-t-il pour la plupart des hommes au-delà de ce qui se voit et de ce qui se touche ? O tâche surhumaine que de les persuader de cela dont il faut bien que l'Amour vivant les persuade ! Il sait que dans les jours à venir d'immenses troupeaux se prosterneront devant une petite hostie. Jésus anéanti et vivant sous cette apparence soulèvera des multitudes dans tous les pays de la terre ; et que sont auprès des foules futures, ces

cohues de Juifs autour de Lui à Jérusalem et à Capharnaüm ? Le temps est venu de la première parole touchant le mystère inconcevable.

François Mauriac, Vie de Jésus, p. 121

Trouver dans le texte ci-dessus :

Зітхати
Милуватися чимось
Здійснити щось
Те, що визнає лише віра
Переконати когось у чомусь
Величезні стада
Схилятися перед вчинком
Настав час
Проскурка
Немислима таємниця

Тест 28

1. Traduire, déterminer le ton du fragment et le lexique prédominant :

Les jours ferrés, il en a tant, François se promène à cheval dans la campagne, d'une propriété à l'autre de son père. Sur ses épaules, un de ces admirables manteaux légers et flottants dont raffole la haute société, et il se tient si bien à cheval, le jeune Bernardone, qu'on le prendrait pour un noble. Cette méprise, comme il s'ingénie à la cultiver. C'est un peu naïf, mais qu'importe ! Il est jeune et si heureux de vivre, et ces paysages d'Ombrie le ravissent. Pourra-t-il jamais se lasser d'admirer les prés, les bois et la lumière, la lumière surtout ? Des amis se joignent à lui pour la joie de galoper dans cette nature d'une beauté grisante.

Julien Green, Frère François, p. 38

2. Trouver dans le texte précédent :

Святкові дні
Прогулюватися верхи
Чарівний тонкий плащ
Вище товариство
Добре триматися верхи
Прийняти когось за дворянина
Умбрія
Стомитися
Милуватися світлом
П'янка краса

3. Comparer l'original avec la traduction du test 24.

Тест 29

1. Traduire, comparer l'original avec la traduction du test 26

Mais au cœur du danger on conserve des soucis d'homme, et j'avais soif, et j'avais faim. Si nous retrouvions Cisneros, nous poursuivrions le voyage, une fois achevé le plein d'essence, et atterririons à Casablanca, dans la fraîcheur du petit jour. Fini le travail ! Néri et moi descendrions en ville. On trouve, à l'aube des petits bistrots qui s'ouvrent déjà... Néri et moi, nous nous attablerions, bien en sécurité, et riant de la nuit passée, devant les croissants chauds et le café au lait. Néri et moi recevions ce cadeau matinal de la vie. La vieille paysanne, ainsi, ne rejoint son dieu qu'à travers une image peinte, une médaille naïve, un chapelet : il faut que l'on nous parle un simple langage pour se faire entendre de nous.

Antoine de Saint-Exupéry, Terre des hommes ; p. 25

2. Trouver dans le texte ces expressions :

В мить небезпеки

Людські турботи
Мати спрагу
Хотіти їсти
Продовжувати подорож
Як тільки закінчиться пальне
Серед ранкової прохолоди
В безпеці
Розмовляти простою (зрозумілою) мовою

3. Déterminer la source de l'intertextualité, commenter la situation où elle peut être utilisée, expliquer ses origines et sa signification :

Quand le carrosse se transformera en citrouille, je crains que tu ne sois très malheureuse.

Тест 30

Lire les textes, relever les termes médicaux, composer la liste bilingue des termes, traduire vers l'ukrainien

Les compléments alimentaires

Un complément alimentaire ou un supplément nutritionnel, apporte sous une forme concentrée des vitamines, minéraux, acides aminés, enzymes, acides gras, indispensables à la santé, sous formes de cachets, gélules, poudres, liquides, élaborés par des laboratoires spécialisés. Les compléments nutritionnels sont utiles, car ils permettent de corriger rapidement certaines carences en vitamines, minéraux, acides aminés, enzymes, acides gras que l'alimentation ne peut combler.

Par exemple, beaucoup de personnes souffrent de fatigue chronique ou de troubles mentaux parce que leur estomac absorbe peu la vitamine B12 contenue dans la nourriture. La prise de cette vitamine peut faire rentrer les choses dans l'ordre. Les vitamines aident le corps à assimiler protéines, glucides et graisses si elles sont accompagnées de nourriture.

Quels sont les symptômes des carences en vitamines ?

La vitamine A ou rhétinol – sa carence entraîne des fragilités cutanées notamment au soleil, un vieillissement précoce de la peau, une mauvaise cicatrisation des tissus, une baisse d'acuité visuelle.

La vitamine C – sa carence entraîne une moindre résistance de l'organisme aux infections et à la fatigue, une baisse de système immunitaire, une fragilisation des parois des vaisseaux.

La vitamine E protège les membranes cellulaires de l'oxydation, elle améliore la circulation sanguine, réduit la nocivité des rayons solaires et renforce l'efficacité des produits solaires. Sa carence accélère le vieillissement.

Le groupe vitaminique B (B1, B2, B3, B5, B6, B8, B9, B12) – sa carence entraîne une mauvaise résistance de la peau aux agressions, un manque de tonicité de phanères, la perte des cheveux, des déséquilibres nerveux (B12), une moindre résistance aux effets de l'alcool.

La vitamine D est vitale pour la santé des os. Elle est synthétisée par l'organisme grâce au soleil. Elle est aussi apportée par l'alimentation, sa carence entraîne la rachitisme.

La vitamine F ou acides gras essentiels se trouvent dans les huiles de table polyinsaturés (olive, colza, noix), dans les poissons gras, et certaines graines ou oliagineux (lin, noix, amandes). On les appellent " essentiels " car notre corps ne peut les synthétiser. Seule notre alimentation ou les compléments nutritionnels peuvent en apporter. L'action des acides gras est primordiale car ils protègent les membranes cellulaires, permettent la circulation de l'information dans le cerveau, sont des protecteurs cardiovasculaires, et sont d'excellents antiinflammatoires. Leur carence, assez fréquente, prédispose au cholestérol, aux accidents cardiovasculaires et à une baisse des facultés de la mémoire.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коптілов В. Теорія і практика перекладу / В. Коптілов. – К. : Юніверс, 2003.
2. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи / З. В. Партико. – Л. : ВФ "Афіша", 2011.
3. Різун В.В. Літературне редагування / В. В. Різун. – К. : Либідь, 1996.
4. Серажим К.С. Літературне редагування / К. С. Серажим. – К. : Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2012.
5. Семенец О.Е. История перевода / О. Е. Семенец, А. Н. Панасьев. – К. : Либідь, 1991.
6. Резнікова П. Тавро / П. Резнікова ; пер. Г. Чернієнко. – К. : Пульсари, 2016.
7. Гійом Л. Блукальці: українська хроніка / Л. Гійом ; пер. Г. Чернієнко. – К. : Пульсари, 2019.
8. Хандра Я. Те, що день винен ночі / Я. Хандра ; пер. Г. Малець. – К. : Пульсари, 2016.
9. Tcherednytschenko O. Théorie et pratique de la traduction / O. Tcherednytschenko; Y. Koval. – Kiev : Lybid, 1995.
10. Грін Ж. Брат Франциск / Ж. Грін ; пер. Г. Чернієнко. – К. : Юніверс, 2006.
11. Моріак Ф. Ісусове життя / Ф. Моріак ; пер. Г. Чернієнко – Л. : Дух і літера, 2008.
12. de Saint-Exupéry A. Terre des hommes / A. de Saint-Exupéry. – Paris : Gallimard, 1939.
13. Joukovsky A. Histoire de l'Ukraine / A. Joukovsky. – Paris : Dauphin, 1993.
14. Berman A. L'épreuve de l'étranger / A. Berman. – Paris : Gallimard, 1984.
15. Green J. Frère François / J. Green. – Paris : Editions du seuil, 1983.
16. Hougron J. Par qui le scandale / J. Hougron. – Paris : Del Duca, 1960.
17. Mauriac F. Vie de Jésus / F. Mauriac. – Paris : Flammarion, 1999.
18. Larbaud V. Sous l'invocation de Saint Jérôme / V. Larbaud. – Paris : Gallimard, 1997.
19. Oséki-Dépré I. Théories et pratiques de la traduction littéraire / I. Oséki-Dépré. – Paris : Armand Colin, 1999.

20. Reznikov Patricia. *La Transcendante* / P. Reznikov. – Paris : Albin Michel, 2013.

21. Guillaume L. *Les errantes : chroniques ukrainiennes* / L. Guillaume. – Clermont-Ferrand : Editions du Rocher, 2014.

